

Mededeelingen No. 86 der
Nederl. Vereeniging voor Koeltechniek

- I. Verslag der 58ste Algemeene Vergadering van 18 December 1940 te Utrecht.
- II. Het nieuwe fruitkoelhuis te Utrecht.
- III. Verslag der Vergadering van de Groepen II en III, gehouden op 2 Mei 1941 te 's-Gravenhage.
- IV. Verslag der Vergadering van de Groepen I en IV, gehouden op 9 Mei 1941 te 's-Gravenhage.

MEI 1941

1.

**58ste ALGEMEENE VERGADERING OP WOENSDAG 18
DECEMBER 1940 TE 13.15 UUR IN HET HOTEL DES
PAYS BAS, JANSKERKHOF 10 TE UTRECHT.**

Punten van behandeling:

1. Goedkeuring der Notulen der 57ste Algemeene Vergadering, welke opgenomen zijn in No. 85 der "Mededeelingen."
2. Ingekomen brieven.
3. Mededeelingen van het Bestuur.
4. Bespreking van het rapport der Commissie ter bestudeering van een event. reorganisatie der Vereeniging.
5. Rondvraag.

Aanwezig zijn o.m. de volgende leden:

Prof. Dr. W.H. Keesom, 1ste Voorzitter, Ir. D.C. Geest, Secretaris-Penningmeester, Prof. Dr. M. de Haas, Ir. H.W. van der Lee, K.H. Tusenius, leden van het Bestuur, Ir. J.F.H. Koopman, J.P. van der Slooten, Dir. Gem. Slachtplaats, Utrecht, A. van Kalken, Blauwhoedenveem-Vriesseveem, Amsterdam, J.C. Weber, P. van Leeuwen, G. Sanders, Kon. Holl. Lloyd, Dr. Ir. R. Verschuur, D. Hagendoorn, Fa. Hero de Groot, H. Thomassen, Fa. Overmeer & Co., Ir. G. Ferguson, Ir. T. van Hiele, Dr. H. Jerne, A. van Reekum Jr., Plaatijzerindustrie, P. van Maarleveld, N. Wolters, P. van Lienden Op. slachthuis, Leiden.

De **1^e Voorzitter** opent te ca. 13.30 uur de Vergadering en heet de aanwezigen allen welkom. Spr. begint met zijn dank uit te spreken aan Ir. G. Ferguson voor zijn, in den vóórmiddag gehouden inleiding tot het bezoek aan het nieuwe Fruitkoelhuis van de Groenten- en Vruchtenveiling Utrecht en omstreken en zijn waardevolle, toelichtingen, tijdens de bezichtiging gegeven, alsmede in het bijzonder ook aan de Directie van deze onderneming,

die de Leden der Vereeniging in de gelegenheid heeft gesteld, dit moderne koelhuis in oogenschouw te nemen.

1. *De Notulen* der 57ste Algemeene Vergadering geven geen aanleiding tot opmerkingen of vragen en worden aldus goedgekeurd.

2. *Ingekomen brieven.*

De Secretaris doet mededeeling, dat sinds de vorige Algemeene Vergadering, de volgende Leden voor het lidmaatschap bedankt hebben t.w. N.V. Noury & v.d. Lande. Stoomvaart Mij. "Nederland", American Technical Office, M.D. Meyer en T. Pijttersen. Daartegenover hebben zich twee nieuwe leden aangemeld en wel de N.V. "Het Nederlandsche Veem" te Amsterdam, opgegeven door het lid Ir. G. Ferguson en de L.I.B.A. de Loos, Installatiebedrijf, eveneens te Amsterdam, opgegeven door het lid A. van Kalken. Beide Heeren moge hierbij voor hunne moeite dank gezegd worden.

3. *Mededeelingen van het Bestuur.*

In de eerste plaats deelt de **1^e Voorzitter** mede, dat hij, na een ontvangen uitnoodiging, onze Vereeniging heeft vertegenwoordigd op de Herdenkingsvergadering van het 150-jarig bestaan van het Genootschap voor Natuur-, Genees- en Heelkunde, d.d. 13 November 1940 te Amsterdam, terwijl Prof. C.F. van Oyen op gelijke wijze de Vereeniging vertegenwoordigde bij de XIXe "Conferentie voor Voedingsmiddelscheikunde" eveneens te Amsterdam gehouden en wel op 13 December 1940. Op deze conferentie zijn o.m. voordrachten gehouden door Ir. G. Ferguson en Ir. T. van Hiele.

De **1^e Voorzitter** doet thans mededeeling, dat op de laatste Bestuursvergadering ons Bestuurslid Prof. de Haas opgemerkt heeft, dat hij aan de beurt van aftreding was en hij verzocht, dit aftreden op de eerstvolgende Algemeene Vergadering te behandelen. De Voorzitter was toen echter van meening, dat in verband met de in behandeling komende reorganisatieplannen, Prof. de Haas beter nog in het Bestuur kan blijven. Door andere discussies is toen de vacature op die Bestuursvergadering min of meer op den

achtergrond geraakt. Niettemin had Prof. de Haas met dezen gang van zaken geen vrede en heeft toen later tenslotte te kennen gegeven, in ieder geval af te willen treden en zich niet meer herkiesbaar te stellen. Het was toen te laat, om er voor deze Vergadering nog een Agendapunt van te maken. Thans zal de Vergadering zich dus bij het definitieve uittreden moeten neerleggen en het Bestuur stelt voor, om – hangende de reorganisatieplannen – deze plaats in het Bestuur voorloopig onbezet te laten. Spr. wil niet nalaten, op de groote activiteit te wijzen van Prof. de Haas, die ook vele jaren als Voorzitter der Vereeniging is opgetreden, en o.m. ook de laatste jaren, als Lid van het Bestuur een groot aandeel in het werk hiervan heeft gehad en persoonlijk zelfs dikwijls de werkzaamheden van het Bestuur heeft overgenomen. Spr. verwijst in dit opzicht naar de belangrijke vorderingen verkregen in verband met het onderwijs in koeltechnische richting, eenerzijds wat betreft het Hooger-, anderzijds het Lager- en Middelbaar onderwijs. Door het persoonlijk contact van Prof. de Haas zijn successen geboekt en is o.a. de gelegenheid aan de T.H. te Delft tot stand gekomen, om de koeltechniek tot keuzevak te maken. Met het L.O. zijn wij nog niet zoo ver; gaarne had Spr. dan ook gezien, dat Prof. de Haas als Voorzitter der bekende Commissie verder had kunnen gaan. In ieder geval zal toch zeker bij toekomstige successen in die richting, een groot gedeelte van de verdiensten terugvallen op het initiatief van Prof. de Haas. Verder heeft deze een zeer vooraanstaande rol gehad in de voorbereiding van de reorganisatie, waarover wij het heden zullen hebben. Spr. wil thans niet langer bij het verdienstelijke werk van Prof. de Haas stilstaan; hij zou dan nog wel een tijdje noodig hebben. Het is daarom niet minder welgemeend en onze Leden weten, dat dit Bestuurslid altijd zijn hart aan de Vereeniging verpand heeft. Intusschen nemen wij dan ook nog geen afscheid, want verwacht wordt dat hij ook als Lid de Vergaderingen even trouw zal bijwonen, als dit met de Bestuursvergaderingen het geval is geweest.

Ir. Koopman sluit zich hierbij aan en heeft zich altijd gelukkig geprezen met een dergelijk Bestuurslid. Slechts een enkele keer was Prof. de Haas niet aanwezig en dan was het ook uitsluitend door ziekte.

Prof de Haas, het woord nemende, zegt dat in het, tijdens de 47ste Algemeene Vergadering, te Amsterdam gehouden, opgemaakte rooster van aftreden, het tijdstip ook voor hem is vastgesteld en hij voor een herbenoeming niet in aanmerking wenscht te komen. Voor mij, aldus Spr., is nu de tijd aangebroken, om die functie in het Bestuur te eindigen. Temeer is dit het geval, nu de wenschelijkheid is gebleken, meerdere malen tot Bestuurswisseling over te gaan en ik meen de grenzen van mijn zittingsperiode al reeds lang te hebben overschreden. Ik dank den Voorzitter voor zijn welwillende woorden en als ik alles nog eens overzie, dan hebben de prettige dingen verre de overhand en daarom is het met leedwezen, dat ik vandaag afscheid moet nemen van den Bestuurszetel. Zooveel het mij mogelijk is, ben ik steeds bereid om in het belang van de Vereeniging te blijven voortwerken.

De **1^e Voorzitter** merkt op, dat hij nog een tweede mededeeling, in denzelfden geest, heeft en welke voor onze Leden zeer zeker ook een teleurstelling zal zijn. Immers, ofschoon onze 2^e Voorzitter, Prof. *C.F. van Oyen* formeel eigenlijk nog niet aan de beurt van aftreding is, heeft hij niettemin uitdrukkelijk zijn wensch te kennen gegeven, om per 31 December a.s. uit het Bestuur te treden. Wij betreuren dit besluit zeer, doch moeten ons er bij neerleggen. Een woord van hartelijken dank voor alles, wat Prof. van Oyen voor de Vereeniging heeft gedaan is hier zeker op zijn plaats. Het is jammer, dat hij zelf hier niet tegenwoordig kan zijn, doch wij hopen nog wel gelegenheid te hebben, op andere wijze onzen dank uit te brengen. Prof. van Oyen is ca. 14 jaar Lid van het Bestuur geweest, waarvan zeer langen tijd als 2^e Voorzitter. Bij het aftreden van Prof. de Haas als 1^e Voorzitter, was hij degene, die aangewezen was deze op te volgen en ware het niet, dat hij om andere redenen meende zich daarvoor niet beschikbaar te moeten stellen, dan was hij zeker gekozen. In ieder geval blijkt hier wel uit, hoe onze Leden de werkzaamheden van Prof. van Oyen op prijs hebben gesteld en nog steeds op prijs stellen. Spr. wijst ook nog op het belangrijke werk, door Collega van Oyen verricht, als Leider van de Groep Koelhuisdirecties en op zijn steeds gewaardeerde vertegenwoordiging der Vereeniging naar buiten, ook in het buitenland en eindigt met namens het Bestuur en de Leden der Ver-

eeniging zijn groote waardeering uit te spreken. Voorgesteld wordt tenslotte ook deze vacature voorloopig onvervuld te laten.

4. Bespreking van het rapport der Commissie ter bestudeering van een event. reorganisatie der Vereeniging.

De **1^e Voorzitter** leidt dit onderwerp thans in en merkt op, dat bij de besprekingen, door de Commissie gehouden, is gebleken, dat eenerzijds bij verschillende Leden de wensch bestond de Vereeniging in dier voege te reorganiseeren, dat meer nog dan tot nu toe het geval is geweest, geregeld door het Bestuur of door Leden naar voren gebrachte actueele en belangrijke, wetenschappelijke zoowel als practische problemen, die voor de ontwikkeling der koeltechniek van urgentie kunnen zijn, ter bewerking en uitvoering worden gegeven aan die groepen van leden, welke al naar hun speciale werkzaamheid, hun bedrijf of anderszins, daartoe de aangewezenen zijn. Aan den anderen kant wilde men niettemin het karakter der Vereeniging niet aantasten en werd ook door meerdere leden uit de Commissie er op gewezen, dat de voor de reorganisatie bedoelde richtlijnen al jarenlang in de Vereeniging gehuldigd waren. Men dient dus de reorganisatie in geen geval op te vatten, als zou de Vereeniging in haar werkwijze zijn te kort geschoten. De wensch komt echter nu wederom naar voren uithoofde van de vele problemen, die zich ongetwijfeld onder de huidige, zeer bijzondere omstandigheden kunnen voordoen. Het vormen van groepen is gebaseerd op de meening, dat door behandeling van die speciale vraagstukken in groepen, secties of onderafdeelingen, deze behandeling meer intensief en vruchtdragender kan zijn. Van die onderafdeelingen wordt verwacht, dat er veel kracht van uit zal gaan. Als voorbeeld werd o.a. de aandacht gevestigd op een soortgelijke reorganisatie, die zich destijds bij de Nederl. Chemische Vereeniging heeft voorgedaan. Daar verder de wenschelijkheid naar voren werd gebracht, het Bestuur op meer federatieven grondslag samen te stellen en wel in dier voege, dat van elke groep één lid tevens lid van het Bestuur zal zijn, werd het van belang geacht reeds te voren de Vereeniging in groepen onder te verdeelen. Het Bestuur heeft daartoe een voorstel gedaan, zooals op het, met de convocatie medegezonden resumé aangegeven.

De Voorzitter brengt thans punt 1 van dit resumé in behandeling. In verband hiermede wordt nog melding gemaakt van brieven over dit onderwerp, binnengekomen van de leden W.D. Niermans en Ir. H.H.W. van Eyk. De Hr. Niermans vraagt in de eerste plaats, welk nut het heeft de leden der Vereeniging in een aantal groepen te verdeelen. Dit is door hetgeen Spr. hier zoo juist heeft uiteengezet, nu wel duidelijk. Verder meent het lid Niermans, dat volgens hem uit punt „7” van het resumé, zal volgen, dat door de indeeling in groepen “schotjes” worden opgericht, die thans in de Vereeniging gelukkig niet bestaan. Thans meent hij, blijven de geleerden en theoretici in contact met de menschen der practijk en het zou jammer zijn, indien hierin verandering werd gebracht of dit zou worden belemmerd door betaling van afzonderlijke contributie voor de verschillende groepen.

Prof. **de Haas** gelooft, dat de Hr. Niermans zich de questie onjuist voorstelt. De groepen zullen in de toekomst in het algemeen meer vergaderen, als nu, doch overigens blijft de toestand geheel dezelfde. Voor zijn vrees, dat door het ontstaan van “schotjes” de aantrekkelijkheid van de Vereeniging zou verdwijnen, bestaat volgens Spr. geen gevaar.

Dr. Jerne merkt op, dat hij zich geheel kan vereenigen met het opgestelde Resumé. De groepen kunnen meer intensiever werken, doch wat uit die groepen voortkomt, staat toch tot algemeene beschikking der Vereeniging.

De Hr. **Tusenius** meent, dat terwijl de Hr. Niermans het zoo woordelijk over “schotjes” heeft, hij zelf achter zoo’n schotje gekropen is, nl. de Vereeniging voor Luchtbehandeling. Wij hebben ons altijd voorgesteld, dat deze Vereeniging nog wel eens in de onze opgenomen zou kunnen worden, dus wij willen juist trachten schotjes weg te nemen, inplaats van deze op te richten.

Dr. Verschuur wijst er op, dat het toch de bedoeling is, dat alle te behandelen questies van principieele aard blijven. Bij de Chemische Vereeniging is het bijv. zóó, dat op een bepaalden dag een halve dag besteed wordt aan de Algemeene Vergadering en een halve dag aan de zitting der Secties. Doch met **alle** questies, hebben die Secties niet te maken. Volgens hem blijft ook voor onze Ver-

eeniging alles precies hetzelfde, alleen wordt de werkwijze meer gedifferentieerd.

Het lid **Thomassen** vraagt, waarom niet overwogen wordt, onze Vereeniging onder te brengen bij het Koninklijk Instituut van Ingenieurs.

De **1^e Voorzitter** zal dit event. straks nog behandelen. Nu is de vraag, hebt U bezwaar tegen punt 1.

Hr. **Thomassen**: Ja. ik zie liever geen groepen en wil ook gaarne weten, onder welke hoofdorganisatie de Vereeniging in de toekomst zal ressorteeren.

De **1^e Voorzitter** merkt op, dat de kwestie of de Ver. in de toekomst overkoepeld of ingeschakeld zal worden in een andere organisatie, op dit oogenblik niet aan de orde is. Spr. verwijst in dat verband nog even naar de plannen van de "Nederlandsche Technische Unie." Er bestaat echter geen aanleiding voor ons Bestuur, om in die richting op dit oogenblik iets te doen.

De Hr. **Thomassen** meent, dat de kwestie te gecompliceerd wordt gemaakt. Hij wijst er op, dat het Instituut van Ingenieurs, ook alreeds verschillende groepen heeft. Waarom dan wij ook geen groep van die Vereeniging.

De **1^e Voorzitter** merkt op, dat die kwestie afgescheiden is van de nu in behandeling zijnde reorganisatie. Wanneer eventueel eens een samengaan met een andere organisatie zal plaats hebben, zal toch onze reorganisatie niet in het niet verdwijnen. Wij moeten dus nu organiseeren, zooals wij dat prettig vinden.

De Hr. **Tusenius**: Alle Vereenigingen op dit gebied of op aanverwante gebieden zoeken thans een plaats in de volkshuishouding. Als voorbeeld noemt Spr. de Technische Unie, daarnaast het Technisch Gilde, het Economisch Front, het Agrarisch front e.a. Doch op dit oogenblik is praematuur om zèlf een richting te kiezen, want wij weten verder nog niet, wat gebeuren zal. Laat een ieder maar uitstippelen, wàt ze beoogen. De moeilijkheid tot toetreding van het K.v.I., is volgens hem altijd nog, dat slechts een klein gedeelte van ons allen dan Lid daarvan zou kunnen worden. Spr. meent tenslotte, dat er toch heel wat zal moeten gebeuren, indien zou blijken, dat onze Vereeniging geen reden van bestaan meer heeft!

Ir. Koopman hoort met genoegen, dat zijn denkbeeld op de vorige Vergadering van een event. aansluiting der Ver. bij het Kon. Inst. v. Ingenieurs door het lid *Thomassen* hier te berde wordt gebracht. Hij meent evenwel, dat dit onderwerp hier thans niet aan de orde is en zou den Voorzitter willen verzoeken, dit ook verder niet ter sprake te brengen en ons te houden aan de behandeling der voorstellen, door de Commissie gedaan en in meergenoemde “samenvatting” vermeld. In dit verband merkt Spr. op, dat bij het voornemen om de Vereeniging in een aantal groepen, bijv. 4 onder te verdeelen, iets gaat gebeuren, dat z.i. principieel in strijd is met het karakter der Vereeniging, in het midden latende, of er een wezenlijk voordeel schuilt in een dergelijke, altijd min of meer gedwongen onderverdeling. Het lid **Niermans** toont zich in zijn brief aan het Bestuur een tegenstander van die verdeling. Spr. vestigt de aandacht op Art. 3 der Statuten, welk Art. hij in extenso voorleest. Wanneer men nu voorschrijft, dat de Vereeniging zich in groepen gaat onderverdeelen (punt 2 der “samenvatting” spreekt er zelfs van, dat ieder lid de groep, waartoe hij wenscht te behooren, zal aangeven), dan is dit naar Spr.’s meening niet in overeenstemming met den “letter” en zeker niet met den “geest” der Vereeniging. Wil men persé die onderverdeling, dan zal dit nieuwe beginsel in de Statuten moeten worden vastgelegd. Men zal dan hebben af te wijken van Punt 8 der “samenvatting”, dat zegt: “De Statuten blijven ongewijzigd.”

Dr. Verschuur acht dit niet juist en verwijst als voorbeeld nogmaals naar de Chemische Vereeniging. Men behoeft daarbij geen lid van een Sectie te zijn. Is er behoefte aan een Sectie, dan wordt een Sectie opgericht, doch men is tenslotte lid van de Chem. Vereeniging. En zoo is het ook hier. Is er behoefte aan zoo’n groep, als thans enkele genoemd, dan blijkt wel automatisch of de voorgestelde indeeling de juiste is.

De **1^e Voorzitter** merkt op, dat de Commissie zich op het standpunt stelt, dat elk Lid zich opgeeft voor een groep. Spr. weet dus niet of de opvatting van den Hr. Verschuur wel juist is en ook die van de Commissie is.

De **Hr. Verschuur** vraagt, waarom het noodzakelijk is om zich

voor een bepaalde groep op te geven, temeer als dit nu in strijd zou zijn met de Statuten.

Prof. **de Haas** herinnert er aan, dat de Hr. Verschuur zèlf de Vergadering van de Commissie heeft bijgewoond en daarbij ook steeds de Chem. Vereeniging voor oogen heeft gehad, doch dit in het algemeen bij de Commissie niet het geval was. Hier is de questie, dat de wensch is geuit, wat meer speciaal werk in de Vereeniging te kunnen doen, waarvoor op een Algemeene Vergadering een gedeelte van de leden zich niet altijd of minder zal interesseeren. Daarom is een afzonderlijke behandeling in groepen van belang en daarom is het ook gewenscht reeds direct een verdeeling in werkgroepen te maken. De Vereeniging zèlf loopt daarbij echter niet het minste gevaar.

Dr. Verschuur: dat is ook niet het geval. Hoofdzaak is – en dit naar aanleiding van de opmerkingen van Ir. Koopman – dat wij maar niet tegen de Statuten strijden.

Prof. **de Haas** ziet geen conflict met Art. 3 der Statuten. Mogelijk is juridisch een tegenstrijdigheid uit te vinden, doch Spr. kan het niet zien.

Het lid **van der Slooten** meent toch, dat inderdaad eenige tegenstrijdigheid met de Statuten is op te merken. In de Statuten ligt het simpele lid zijn der Vereeniging opgesloten, zonder noodzakelijk lidmaatschap van een groep. Dit wordt nu uitgesloten.

De **1^e Voorzitter** deelt ook niet het bezwaar van Ir. Koopman. Wij geven uitvoering aan Art. 3, en die uitvoering verschilt van die, als tot nu toe bestond, doch anders niet. Wij kunnen dus gerust doorgaan. Hoeveel en welke groepen zullen gevormd worden, zullen wij straks afzonderlijk behandelen. Wat de nadere wijze van uitvoering betreft, zoo moet het Bestuur hierover nog nader beraadslagen en voorstellen uitwerken. De Secretaris kan formulieren aan alle Leden toezenden, om aan te geven in welke Groepen men zich gerangschikt wil zien. Die Leden, welke hierop niet reageeren, kunnen event. door het Bestuur zèlf ingedeeld worden. Wenscht iemand nu nog het woord over punt 1?

Ir. Koopman wil alleen nog opmerken, dat hij “tegen” is en een en ander niet in overeenstemming met de Statuten acht.

De **Voorzitter** neemt punt 2 van de “Samenvatting” in behandeling, dat geen aanleiding geeft tot verder commentaar. Wat punt 3 betreft, merkt Spr. op, dat de vraag, hoe het Bestuur zal zijn samengesteld, een punt van bespreking op de Bestuursvergadering heeft uitgemaakt en men was van meening, dat het Bestuur moest bestaan uit Leden-vertegenwoordigers der groepen plus een Voorzitter, 2^e Voorzitter en een Secretaris-Penningmeester, welke laatstgenoemden, zonder directe medewerking der groepen, door de Algemeene Vergadering worden benoemd. Het blijkt, dat de Vergadering zich met dit voorstel kan vereenigen. De behandeling van punt 4 valt eigenlijk samen met die van punt 3.

Het lid **v.d. Slooten** vraagt, of men zich voorstelt, dat elke Groep een eigen Bestuur krijgt.

De 1e **Voorzitter** kan zich voorstellen, dat elke groep een eigen Bestuur heeft; de vraag is alleen, hoever men dat uit wil strekken, d.w.z. hoeveel leden hierin zitting moeten hebben. Z.i. is voldoende een Voorzitter, een Secretaris en één Lid. Een en ander kan echter voor elke groep verder uitgewerkt worden.

De Hr. **Weber** stelt voor, dat één Bestuurslid de groep leidt en met medewerking van den Algemeen Secretaris, dan kunnen wij daarmee volstaan.

De 1e **Voorzitter** vraagt, wat de Commissie daarvan denkt. Prof. *de Haas* acht in elke Groep een afzonderlijke Secretaris toch wel noodig.

De 1e **Voorzitter** brengt als zijn persoonlijke meening naar voren, dat de werkzaamheid van een groep het beste bevorderd wordt, indien de groep een eigen Secretaris heeft, want de uitvoering komt voor een groot deel op den schouder van den Secretaris neer en de Algemeen Secretaris heeft al werk genoeg voor de Vereeniging en zal in de toekomst waarschijnlijk toch nog meer belast worden.

De Hr. **Jerne** wijst er op, dat bijv. in Engeland de situatie zóó is, dat er een Algemeen Bestuur bestaat en in de werkgroepen de gedelegeerden, die tevens in zekeren zin opgeleid worden om in het Bestuur te komen. Het is z.i. verkeerd in de groepen van een “Bestuur” te spreken, doch alleen van “leiders.” Beslissingen moeten toch altijd door het Hoofdbestuur genomen worden.

Het lid **Mr. Onnes** geeft een ander, praktisch voorbeeld en wijst o.m. op de “Peulvruchten commissie.” Spr. stelt zich voor, dat het Bestuur leiding zal geven. Indien een probleem is gesteld, vraagt het Bestuur om, voor de praktijk bruikbare rapporten en die worden verkregen door afzonderlijke behandeling in de Groepen. De Algemeen Secretaris stelt een resumé vast en bij de Groepen dienen een soort rapporteurs te zijn. Men kan niet alles in één Secretaris vereenigen.

Ir. Koopman deelt mede, dat het Huishoudelijk Reglement der Vereeniging reeds in de leiding der groepen voorziet. Art. 1 en 3 van dit Reglement spreken van een groepsleider, die zitting heeft in het Bestuur der Vereeniging en het Voorzitterschap der groep bekleedt. Volgens Art. 2 wordt een Secretaris telkens voor een vergadering van de groep uit de daar aanwezige leden benoemd; hij en de leider stellen de notulen op en beide onderteekenen deze. Wenscht een groep een permanenten Secretaris, dan kan zij dien gevoeglijk benoemen, als ook een penningmeester, die de financieele administratie der groep houdt, doch in verband met Art. 7 van dit Reglement hiervan jaarlijks de rekening en verantwoording geeft aan het Bestuur der Vereeniging. Dit is bij de vroegere groepen in de Vereeniging ook gebeurd.

De Hr. **Tusenius** meent, dat wij thans niet over het Huishoudelijk Reglement moeten delibereeren, wij zouden op die wijze maar afdwalen en juist nu dienen wij opbouwend werk te verrichten. Natuurlijk zou het iets anders zijn, indien hetgeen wij doen, principieel fout is.

De **1^e Voorzitter** is het met den Hr. Tusenius eens, dat wij ons op het oogenblik niet op het Huish. reglement moeten beroepen en verwijst nog naar punt 9 der “Samenvatting.”

Ir. Koopman heeft met zijn mededeelingen uit het Huish. Reglement absoluut niet de bedoeling gehad, de discussie onnoodig te rekken, doch om ook daardoor aan te geven, dat wanneer de voorstellen van het Bestuur overeenkomstig de “Samenvatting” worden aangenomen, een wijziging van het Huish. reglement (punt 9 der “Samenvatting”) z.i. onnoodig is.

De Hr. **Thomassen** stelt nog een vraag van practisch belang nl. deze: indien de Groep met Regeeringsinstanties bemoeienissen krijgt, treedt dan de Vereeniging voor haar op?

De **1^e Voorzitter** wenscht deze questie liever aan te houden, tot wij nader uitgewerkte voorstellen tot samenstelling van het Bestuur hebben en met het nieuwe Bestuur hieromtrent overleg kan gepleegd worden. Wat nu verder punt 5 der "Samenvatting" betreft, zoo moeten wij ons in deze natuurlijk aan de Statuten houden en dus geschiedt de benoeming altijd in de Algemeene Vergadering. Het gaat hier nu dus alleen over de "aanwijzing." Is er bezwaar? Zoo neen, dan wordt dit punt 5 aangenomen. Hetzelfde geschiedt met punt 6. Omtrent een event. afzonderlijke contributie, voor de leden van een groep te heffen, volgens punt 7, merkt Spr. op, dat het Bestuur en event. de Vereeniging zèlf daarin gehoord zal moeten worden, opdat geen te gekke bepalingen voorkomen. Tot conflicten zal dit echter wel geenerlei aanleiding geven.

Dr. Jerne acht het heffen van contributie verkeerd. De Groepen moeten alleen helpen.

De Hr. **Tusenius** spreekt uit ervaring met een Groep. Hij meent, dat indien een groep actief wordt en bijv. onderzoekingen wil uitvoeren, er dan toch ook geld moet zijn. Wij hopen nu allen, dat er wat gebeuren zal en heeft men eens een gesalarieerd Rapporteur of Secretaris noodig, dan kan dit niet alleen uit de algemeene contributies bestreden worden.

De **1^e Voorzitter** acht de questie nog volkomen facultatief en vóór de uitvoering dient toch een besluit genomen te worden, dat eerst aan het oordeel van het Bestuur dient onderworpen te worden en z.i. voor de eerste maal ook de Algemeene Vergadering dient gehoord te worden. Wij openen dus alleen nog maar de mogelijkheid en beslissen nader, wanneer het doel van de groep naar voren is gekomen en de practijk de noodzaak doet inzien.

Daar de overige punten geen aanleiding tot opmerkingen geven, wil de **1^e Voorzitter** nu de questie der benaming en het aantal der Groepen in behandeling nemen. In direct verband daarmede verwijst Spr. naar het schrijven van Ir. van Eyk. Deze maakt bezwaar, dat in een der groepen sprake is van: "de toepassing van de koude en de luchtbehandeling." Volgens hem is een dergelijke benaming

onjuist, o.a. omdat de luchtbehandeling een techniek is, die in sommige gevallen ook wel gebruik maakt van koeltechniek, maar in veel meer omstandigheden geen koeltechniek toepast. In het bijzonder geldt dit voor Nederland. Hij stelt daarom voor, deze groep uitsluitend aan te duiden met “de toepassing van de koude”, waarbij dan z.i. hieronder vanzelf valt de toepassing van de koude in de luchtbehandeling. De luchtbehandeling op zich zelf moet men echter als een zelfstandige techniek zien, die naar de omstandigheden gebruik maakt van verwarming, koeltechniek, ventilatie, enz. De Voorzitter geeft als zijn persoonlijke meening te kennen, dat er eigenlijk geen bezwaar bestaat, die speciale aanwijzing naar de luchtbehandeling achterwege te laten.

De Hr. **Tusenius** echter maakt wel degelijk bezwaar. Waarom een splitsing; omdat er ook een afzonderlijke Vereeniging voor Luchtbehandeling bestaat? Er komen te veel Vereenigingen. Wij moeten die techniek wel degelijk tot onze werkingsfeer houden en de aanduiding in de benaming der Groep laten staan!

Ir. Koopman wijst er op, dat ook bij het “Institut International du Froid” de luchtbehandeling afzonderlijk wordt genoemd.

De Hr. **Tusenius** meent, dat alles wat tot de koude behoort, wij in deze Vereeniging moeten concentreeren. Waarom nu juist die “luchtbehandeling” er uit? Wij moeten die wel degelijk ook in ons program betrekken.

Prof. **de Haas** begrijpt wel het standpunt van Ir. van Eyk, omdat hij Secretaris van die Vereeniging voor Luchtbehandeling is. Hij wil met zijn voorstel dus te kennen geven, dat uit de voorgestelde naamsaanduiding zou kunnen blijken, dat de luchtbehandeling “in haar geheel” bij ons thuis behoort.

De **1^e Voorzitter** merkt op, dat “luchtbehandeling” als zoodanig niet een “onderdeel” van de toepassing van de koude is. In zooverre is Spr. dat met Prof. de Haas eens.

Ir. Ferguson acht de twee begrippen volkomen logisch naast elkaar bestaanbaar en ze moeten z.i. niet gescheiden worden. Op het gebied van het conserveeren van aan bederf onderhevige levensmiddelen is de luchtbehandeling van even groot belang, als bijv. bij het koelen van gebouwen in de tropen.

Prof. **de Haas** meent, dat wij het tenslotte met elkaar eens zijn. Het gaat echter eenvoudig hierom, dat iemand uit de benaming kan lezen, dat het geheele gebied van de luchtbehandeling bij ons behoort.

De Heer **Tusenius** merkt nog op, dat ook in alle koeltechnische tijdschriften geen speciale scheiding gemaakt wordt tusschen koeltechniek en luchtbehandeling.

De **1^e Voorzitter** is het niet geheel met de verschillende opvattingen eens. Immers, indien wij alleen spreken van de “toepassing van de koude”, dan valt z.i. altijd die speciale luchtbehandeling er nog onder. Het valt er niet uit heelemaal, door weglating van de speciale aanduiding. Trouwens de kwestie of de “luchtbehandeling” in het algemeen in onze Vereeniging thuis behoort of niet, is in feite niet aan de orde. Daarvoor moeten wij ook eens spreken met de menschen op het gebied van die luchtbehandeling. Alle mogelijkheden moeten wij voorbehouden, doch wij moeten niet iets presumeeren, wat nog bekeken moet worden. Daar de twee naar voren gebrachte meeningen echter moeilijk zijn te overbruggen, moeten wij over dit punt stemmen.

Ir. v.d. Lee zegt, dat wij het er allen over eens zijn, dat de luchtbehandeling onder de koude valt. Zou het nu echter niet verstandig zijn, om mogelijk tot meer samenwerking te geraken, de benaming te beperken tot “toepassing van de koude.”

Het Lid **Wolters** stelt voor te spreken van “toepassing van de koude, ook voorzoover betreft de luchtbehandeling.”

Mr. Onnes is van meening, dat wanneer wij toegeven en de luchtbehandeling niet afzonderlijk noemen, wij een vermoeden scheppen, dat wij deze techniek geheel uitsluiten.

Ir. Ferguson merkt op, dat de luchtbehandeling inderdaad een voor ons meest belangrijk gebied vormt. Wij mogen de vlag niet strijken en wij kunnen over die kwestie beter oordeelen, dan de Vereeniging voor Luchtbehandeling. Moeten dus dit onderdeel met name noemen!

De **1^e Voorzitter** wil de zaak objectief beoordeelen en blijft er bij, dat luchtbehandeling een onderdeel van de toepassing der

koude is; voorts acht Spr. het uit een tactisch oogpunt beter, het niet afzonderlijk met name te noemen. Een en ander is echter nu voldoende toegelicht en nu zullen wij dus stemmen.

Bij stemming door handopsteken blijkt, dat de meerderheid wenscht, dat de toevoeging: “en luchtbehandeling”, niet geschrapt moet worden. Aldus wordt besloten.

Dr. Jerne wil, wat betreft de overige benamingen der groepen, het “transport” liever onder b. brengen, dus dan spreken van “toepassing van koude, luchtbehandeling en transport.”

Ir. Koopman wijst er op, dat indertijd het “Institut International du Froid” zijn studie-commissies onder 7 groepen heeft gebracht. Bij de Intern. Koude-Congressen waren de rapporten en werkzaamheden aanvankelijk over evenveel secties verdeeld. Op het laatste, dat van 1936, hier te lande, waren er vier, t.w.:

1. Natuurkunde en bedrijven, werkende met zeer lage temperaturen.
2. De kunst van den koeltechnischen ingenieur (onderwerpen van technischen en mechanisch en aard). Luchtconditionneering.
3. Biologie der koude, hygiëne en geneeskunde. Behandeling door koude van bederfelijke levensmiddelen. Chemische bedrijven.
4. Koeltransport. Algemeene economie en statistiek. Onderwijs en propaganda.

Het komt Spr, geen bezwaar voor de indeeling, door het Bestuur voorgesteld te volgen, doch dan b. en c. te verwisselen en onder b. voorop te stellen: de middelen tot voortbrenging van koude en daarbij nog afzonderlijk te vermelden: isoleeringen of isolatie-stoffen (tegen warmte); verder onder c. de chemische industrieën en onder d. propaganda op te nemen.

Mr. Onnes wijst o.a. op het probleem voor een “verpakking” van geconserveerde levensmiddelen. Welke stof bijv. is in ons land te vinden, waarmede een dampdichte verpakking van levensmiddelen bij lage temperatuur is te vervaardigen resp. te verkrijgen. Onder welke groep behoort dit onderwerp nu thuis?

Ir. Koopman zegt onder de rubriek “middelen tot voortbrenging van koude.” Het kan echter ook vallen onder “transport en

toepassing van koude.” Er zijn natuurlijk onderwerpen, waarbij het altijd moeilijk blijft, precies aan te geven onder welke groep ze behooren ingedeeld te worden.

De **1^e Voorzitter** spreekt zijn voldoening uit, dat de richtlijnen nu in het algemeen zijn aangenomen en brengt dank aan de Commissie, die het werk der reorganisatie heeft voorbereid. Intusschen is het mogelijk, dat deze Commissie nog wel eens geraadpleegd moet worden en dus is het goed ze nog te laten voortbestaan. Spr. stelt zich nu de verdere gang van zaken zóó voor, dat de Leden over de verschillende groepen verdeeld worden, een Groepsbestuur gevormd wordt en een vaste kern van het toekomstige Bestuur der Vereeniging. Het zittende Bestuur stelt dan zijn mandaat ter beschikking. Ook in verband hiermede, is het wenschelijk de beide bestaande vacatures onvervuld te laten. Nadat Spr. aan de Vergadering vraagt, zich hierover uit te spreken, blijkt dat men zich geheel daarmede kan vereenigen.

Rondvraag.

De Heer **Thomassen** wil nog gaarne verder antwoord op zijn tevoren gestelde vragen.

De *Voorzitter* zegt van de Technische Unie verder niets af te weten, doch meende, dat hierbij meer de bedoeling voorzat van een bedrijfstechnische organisatie. Een feit is echter, dat in die richting voor ons op dit oogenblik niets te doen is. Wat nu de questie betreft van het standpunt der Vereeniging ten opzichte van bemoeienissen met Regeeringsinstanties, zoo zou Spr. een beslissing hierover thans niet uitgemaakt willen zien. doch wel t.z.t. in den boezem der Algemeene Vergadering en na voorbereiding door het nieuwe Bestuur.

Niets meer aan de orde zijnde, sluit, onder dankzegging voor de belangstelling, de Voorzitter te circa 15.45 uur deze Vergadering.

De 1ste Voorzitter:
W.H. KEESOM.

De Secretaris-Penningmeester:
D.C. GEEST.

“HET NIEUWE FRUITKOELHUIS TE UTRECHT”

Voorafgaande aan de 58ste Algemeene Vergadering was een samenkomst belegd op het Veilingterrein aan de Croeselaan te Utrecht, ter bezichtiging van het nieuwe Fruitkoelhuis van de “Groenten- en Vruchtenveiling Utrecht en Omstreken.”

Een beperkt aantal leden had zich in den vóórmiddag te ca. elf uur op het terrein verzameld; ongetwijfeld was de slechte treinverbinding oorzaak, dat geen meerdere Leden van hunne belangstelling blijk hebben kunnen geven. Zeker is, dat de aanwezigen met buitengewoon veel interesse de moderne inrichting van dit koelhuis hebben bezichtigd.

Het lid Ir. **G. Ferguson** was zoo welwillend tevoren een korte inleiding tot dit bezoek te houden en aan de hand van een groot aantal teekeningen, in het bijzonder de technische inrichting uiteen te zetten. Hieraan wordt het volgende ontleend ¹⁾:

Het koelhuis beschikt over acht met kurkplaten geïsoleerde en van geïsoleerde koeldeuren voorziene koelruimen met een nominale bergingscapaciteit van 1 miljoen kg hard fruit en de noodige koelmachine-installaties en luchtbehandelingsinstallaties. Deze machine-installaties werken alle volautomatisch, d.w.z. zoowel het produceeren als het verbruik van de koude geschiedt automatisch.

In de machinekamer, die zich bevindt op de eerste verdieping, boven de spoorwegtunnel, zijn drie electricch aangedreven koelmachine installaties opgesteld met een totaalcapaciteit van ruim een kwart miljoen kilocalorieën per uur. Door deze machines wordt de benoodigde koude gemaakt en voor gebruik vastgelegd in de vorm van koude pekels in drie groote geïsoleerde pekeltanks. Automatisch worden de machines gestart en gestopt in afhankelijkheid van de pekels temperaturen, die daardoor bij voortdoring op het voor conserveering optimale niveau gehouden worden.

¹⁾ Zie voor een uitvoerige beschrijving met teekeningen ook “Polytechnisch Weekblad” No. 6 en 8, 1940.

In ieder koelruim is centraal een luchtkoeler opgesteld, zogenaamde lamellenkoeler, bestaande uit een buizenet waardoor de koude pekels circuleert en dat van ribben voorzien is. Boven iedere koeler is een elektrisch aangedreven omkeerbare stroomlijnschroefventilator aangebracht, die de lucht in rondcirculatie over den koeler en door het koelruim voert, afwisselend van boven naar beneden en van beneden naar boven. Voor de voeding met koude pekels heeft iedere koeler zijn eigen elektrisch gedreven pekelpomp, opgesteld in de machinekamer en aangesloten op drie collectors, die in verbinding staan met de drie pekeltanks. Bij het passeeren van de lucht over den door koude pekels gekoelden koeler wordt de lucht gekoeld en gedeeltelijk ontvocht. Voor elk ruim worden ventilator en pekelpomp automatisch gestart en gestopt in afhankelijkheid van de temperatuur in het ruim. Door afstemming van de pekeltemperatuur op de koelruimtemperatuur wordt bij bereiken van de juiste koudegraad ook de juiste vochtigheidsgraad verkregen.

Deze dispositie met volle of dubbele automaticiteit met behulp van pekelskoeling is voor fruitkoeling in ons land het eerst toegepast in 1933 voor een druivenkoelhuis in Rotterdam en sindsdien standaard-uitvoering geworden voor vele fruitkoelhuizen.

Het koelhuis ligt naast de haven van de veiling, die in verbinding staat met een groot vaarwater, het heeft eigen spoor aansluiting met spoorwegtunnel, die midden in het gebouw doordringt en is vanzelfsprekend tevens per vrachtauto bereikbaar.

Bij aankomst van het fruit in het koelhuis passeert dit eerst een van de drie voorkoelruimen, die gelijkvloers gelegen zijn naast de spoorwegtunnel. In deze ruimen wordt met behulp van extra koude pekels, extra groote koelers en zware ventilatoren het fruit snel voorgekoeld, dus snel gebracht in den veiligen toestand waarbij schadelijke organismen min of meer latent worden. Van uit de voorkoelruimen gaat het fruit met behulp van een paternoster- en een gewone goederenlift naar de vijf koelruimen op de eerste verdieping.

Wanneer het fruit in voorzomer of zomers, bij warm weer uit het koelhuis gehaald wordt, dan moet er bijzonder op gelet worden, dat op het koude fruit geen vocht uit de lucht condenseert

zoals 's winters een koude vensterruit door warme, vochtige kamerlucht beslaat. Dit vocht op het fruit zou n.l. latente schimmelkiemen snel tot ontwikkeling brengen. Om dit te voorkomen, laat men het fruit een zoogenaamde tempereerruimte passeeren. Dit is een groote ruimte bekleed met zinkplaten en voorzien van een speciale koelmachine voor het drogen van de lucht, een centrale verwarmingsinstallatie voor opwarmen (tempereeren) van het fruit en twee krachtige ventilatoren voor de rondcirculatie van de lucht.

Door de drooginrichting en de diffusiedichte bekleding is het mogelijk een zeer lage vochtigheidsgraad in het ruim te verkrijgen en te handhaven, zoodat condensatie op het fruit tijdens het tempereeren uitgesloten is. En is het fruit eenmaal op temperatuur gebracht, dan is gevaar voor beslaan met vocht ook buiten geweken.

Van de acht koelruimen zijn er twee geheel diffusiedicht gemaakt met behulp van gesoldeerde zinkplaten voor de toepassing van een conserveeringsmethode voor bepaalde, voor lage temperaturen gevoelige fruitsoorten en waarbij het fruit gehouden wordt in een koolzuur atmosfeer, door eigen ademing ontstaan. De diffusiedichte bekleding is noodig om wegdifundeeren van het ontwikkelde koolzuur tegen te gaan. Gewone gemetselde of betonnen muren, kurkisolatie, hout e.d. zijn namelijk niet in staat diffusie te beletten.

Naast de eigenlijke koelruimten met hun ingewikkelde en kostbare outillage en machine-installaties, waarin zeer precies alle voor de conserveering gewenschte optimale luchttemperaturen en luchtvochtigheidsgraden verkregen en gehandhaafd kunnen worden, beschikt het koelhuis ook over een zoogenaamde vorstvrije bergplaats.

Dit is een ruimte waarin een kleine millioen kg fruit geborgen kan worden en die voor tweeërlei doel gebruikt wordt.

In de eerste plaats zooals de naam zegt om het fruit tegen vorst te beschermen. Hiertoe is van deze ruimte, die gelijkvloers naast de spoorwegtunnel gelegen is, de vloer niet alleen niet geïsoleerd maar ook niet "gesloten" uitgevoerd. De vloer bestaat uit gewone klinkerbestrating zonder specie gelegd. Daardoor vindt in den winter niet alleen toetreding van warmte plaats (zooals in een

gewone kelder) maar bovendien van vocht. In den winter is dus niet alleen mede dank zij geïsoleerde wanden en geïsoleerde zoldering, de temperatuur boven het vriespunt, ook de vochtinhoud van de lucht is hoger dan van de buitenlucht.

In het warmere jaargetijde is de vorstvrije bergplaats eveneens nuttig. Dan brengt de ongeïsoleerde vloer koelte en beschermt de isolatie tegen zomerwarmte. Bovendien is deze bergplaats voorzien van een batterij van zes ventilatoren opgesteld in een der wanden, waardoor het mogelijk is 's nachts koele nachtlucht te laten circuleeren ter afkoeling van het fruit.

Hoewel het niet mogelijk is in deze ruimte de optimale toestanden te scheppen zooals in de koelruimen wel kan, heeft toch ook deze ruimte haar nut voor bescherming tegen vorstgevaar, overmatige uitdroging en in den zomer bescherming tegen extreme warmte.

Het koelhuis is ontworpen door wijlen Ir. Mulder, in leven tuinbouwconsulent te Wageningen in samenwerking met Ir. Ferguson en is gebouwd onder architectuur van Gemeentewerken Utrecht. De machine-installatie is geleverd door De Schelde te Vlissingen, de isolatie door de firma Geerdink te Apeldoorn, de liften door Hensen te Rotterdam, de wellen door Van Schuppen, Utrecht, de centrale verwarming door Deerns & Westeringh, Den Haag en de diffusiedichte bekleeding door Brinkhoff, Utrecht.

De voor het fruitkoelhuis benoodigde koude wordt gemaakt in de machinekamer met behulp van drie koelmachine-installaties werkend volgens het ammoniak-compressie-systeem, capaciteit elk 90.000 kcal/h bij verdampingstemperatuur van -10°C . en koelwater van $+12^{\circ}\text{C}$.

In de machinekamer zijn drie ammoniakcompressoren opgesteld, aangedreven door electromotoren met behulp van groefriemen. Ieder van deze compressoren is via een olieafscheider aangesloten op een condensor, waar gecompriëerde gasvormige ammoniak door afkoeling met uit den grond opgepompt koelwater gecondenseerd wordt. De vloeibare ammoniak wordt via automatisch werkende reguleerorganen toegelaten in verdamperslangen, die zich in geïsoleerde pekelpakken bevinden.

De drie koelmachine-eenheden, die naast elkaar zijn opgesteld,

zijn telkens een compressor tusschen eigen verdamper en condensor, onderling gekoppeld in de verbindingsleidingen tusschen de drie hoofdorganen. In ieder van de koppelleidingen bevindt zich een afsluiter. Terwijl dus normaal ieder der drie groepen als afgesloten eenheid werkt, maken de koppelleidingen mogelijk ieder van de hoofdonderdeelen te gebruiken als reserve voor het naastliggende stel.

De koelwatervoorziening geschiedt met behulp van drie koelwaterpompen elk aangesloten op twee wellen. In verreweg het grootste gedeelte van ons land geeft de koelwatervoorziening geen moeilijkheden en kan rijkelijk beschikt worden over koelwater, waarvan de temperatuur, vrijwel onafhankelijk van de jaargetijden, varieert tusschen 9 en 12 °C. Dat er voor deze installatie twee wellen genomen zijn is niet zoozeer met het oog op het grondwater zelf, maar meer als zekerheid tegen mogelijke beschadigingen der bronfilters. De wellen zijn elkaars reserve, ieder is in staat het volledige benodigde kwantum koelwater van 60 m³/h voor de drie koelmachine-installaties te leveren.

Niet alleen de condensoren, ook de cilindermantels der compressoren, die oververhit werken, worden gekoeld.

De koudeopwekking geschiedt volautomatisch. In ieder der pekelbakken kan iedere gewenschte pekeltemperatuur automatisch verkregen en gehandhaafd worden. Thermostaten in de pekelbakken zorgen voor automatisch starten van bijbehorende compressor, koelwaterpomp en pekelroerwerk, zoodra de pekeltemperatuur een in te stellen fractie boven de gewenschte temperatuur gestegen is en stoppen alle drie werktuigen, zoodra de temperatuur een, eveneens in te stellen fractie beneden het gewenschte bedrag gedaald is. Deze werkwijze waarborgt, dat de koude op niet lager niveau ontwikkeld wordt, dan koeltechnologisch vereischt, een van ouds voor scheepsinstallaties geldende stelregel.

In ieder koelruim is centraal opgesteld een luchtkoeler met er boven geplaatst een omkeerbare stroomlijnschroefventilator. Deze ventilator zuigt gedurende een gedeelte van het etmaal uit de diagonaal geplaatste luchtkanalen, die onder tegen de zoldering zijn aangebracht om de lucht via den koeler waar ze gekoeld en gedeeltelijk ontvocht wordt te voeren onder het vloerrooster, van-

waar de lucht door de spleten tusschen de vloerplanken opstijgt. Door omkeering van draairichting van de fan gaat de luchtcirculatie gedurende het andere gedeelte van het etmaal in omgekeerde richting. Dit bevordert homogeniteit van luchttoestand in het ruim.

Ieder der acht koelers heeft haar eigen pekelpomp welke aangesloten is op een pekerverdeelbak. Deze verdeelbak bestaat uit drie collectors, aangesloten op de drie pekeltanks. Daardoor is het mogelijk elke pomp naar verkiezing uit een van de drie pekelbakken te laten zuigen, of wel uit meer dan een tank. Door onderlinge koppeling der persleidingen is het mogelijk iedere pomp als reserve te laten dienen voor de naastliggende koeler.

De acht koelerretourleidingen zijn in drie groepen samengenomen in drie hoofdretourleidingen, welke in elk der drie tanks kunnen loozen. De drie pekelbakken zijn onderling verbonden door overloopleidingen om overloopen van een tank naar buiten bij foutieve schakeling der pekelleidingen te voorkomen.

Ook het verbruik van de koude geschiedt volautomatisch. In ieder van de ruimen is een thermostaat, tusschen ruime grenzen verstelbaar, waardoor de bedienende fan en pomp automatisch worden gestart en gestopt in afhankelijkheid van de ruimtetemperatuur. Door juiste afstemming van pekelt temperatuur op ruimtetemperatuur wordt bij het bereiken van de juiste koelruimtemperatuur ook de juiste vochtigheidsgraad verkregen. Ten slotte is iedere thermostaat voorzien van een derde contact, waardoor een alarmsignaal in werking treedt bij te lage temperatuur, die zou kunnen ontstaan wanneer door een fout in de automatiek fan en pomp niet tijdig zouden uitschakelen.

Na deze inleiding volgde de eigenlijke bezichtiging, waarbij Ir. Ferguson nog de noodige toelichtingen gaf en in de gelegenheid was, verschillende vragen ter plaatse te beantwoorden.

Nadat een verfrissende versnapering, in den vorm van een bakje druiven was aangeboden, een geste van de Directie, die zeer op prijs werd gesteld, behoorde ook dit bezoek weder tot het verleden.

VERSLAG VAN DE VERGADERING DER GROEPEN II EN III, GEHOUDEN OP VRIJDAG 2 MEI 1941 IN CAFÉ-REST. “BOSCHLUST” TE ‘S-GRAVENHAGE.

Groep II.

In den vóórmiddag om 10.30 uur vond een vergadering van *Groep II* plaats.

Aanwezig waren:

K.H. Tusenius, Ir. H.W. van der Lee en Ir. D.C. Geest, vormende het Bestuur der Vereeniging en o.m. de Leden: Prof. Dr. M. de Haas, Ir. J.F.H. Koopman, T. van Hiele l.i., G. Sanders, J. Verbeek, C.W. van Capellen en J.C. van Steenbergen, vert. Fa, Lindeteves-Stokvis, W. Proost, H. van der Grijp, Dr. H. Jerne, Gebr. Kooy (vert.), J.L. van Uffelen, Th.C. Jerne, H.A. Vermetten, F.K. du Pré (Philips' Gloeilampenfabrieken), Mr. H.J. Onnes, A. Prinsen, Ir. G. Ferguson, P. van Lienden, D. den Dulk, P. Krediet, D. Hogendoorn (Hero de Groot).

De Heer *Tusenius* neemt het Voorzitterschap waar en brengt in herinnering, dat op 21 Februari j.l. een bijeenkomst heeft plaats gehad van het Bestuur met een groot aantal Leden, waarbij na een korte gemeenschappelijke bespreking, de groepen – voorzoover zich deze gevormd hadden – ook afzonderlijk geconfereerd hebben, in hoofdzaak met de bedoeling een Leider aan te wijzen. Voor enkele der groepen is dit dan ook inderdaad geschied. Niettemin is Spr. van meening, dat die Bijeenkomst eigenlijk niet statutair heeft plaats gevonden. Dit is de reden, waarom Spr. thans de leiding heeft genomen – en dit ook voor de andere Groepsvergaderingen wil doen – opdat wij een en ander nog eens opnieuw kunnen behandelen d.i. in de eerste plaats voor elke groep een Voorzitter aanwijzen. Spr. vraagt nu aan de Vergadering, of men het daarmee eens is en ook het standpunt kan delen, dat de behandeling van 21 Februari niet de juiste is geweest.

Prof. de Haas merkt op, dat die bewuste Vergadering wel een voorloopig karakter had, doch dat toch in enkele der groepen

een Voorzitter is benoemd. Dat blijft toch van kracht. Op het oogenblik hebben wij toch ook een Vergadering van de groep en niet van de Vereeniging.

De Heer **Tusenius** acht de opmerking van Prof. de Haas juist doch die vorige bijeenkomst is niet statutair geschied. Als wij beginnen met de questies op losse gronden te zetten, dan bestaat er steeds kans op moeilijkheden.

De Heer van **Uffelen** vraagt, op welke motieven de meening van den Voorzitter berust.

Hierop antwoordt de Heer **Tusenius**, dat er op 21 Februari geen "Vergadering" is geweest, in den geest, zooals onze Algemeene Vergaderingen, die wettelijk of statutair uitgeschreven worden en een Agenda vermelden. Ook zijn van die bijeenkomst geen notulen opgemaakt.

Mr. **Onnes** vraagt welke besluiten of quasi-besluiten toen zijn genomen en welk gevaar er bestaat, dat er onprettige oplossingen ontstaan, indien wij de zaken weer overdoen.

De Heer **Tusenius** zegt, dat de vorige maal, voor de Groepen II en III leiders zijn aangewezen en wel resp. de Hr. van Uffelen voor Groep II en Spr. zelve voor groep III.

Prof. de Haas is het niet geheel met de opvattingen eens en merkt op, dat er op de Vergadering van groep I van 21 Februari wel degelijk notulen zijn opgemaakt en dus die groep in actie is. De bedoeling was, indien weer een Vergadering van die groep zou plaats hebben, dat deze dan onder de leiding zou staan van den nieuwen Voorzitter.

De Heer **Tusenius** is van meening, dat geen enkele groep nog onder den nieuwen Voorzitter kan vergaderen, daar die benoeming eerst bekrachtigd moet worden door de Algemeene Vergadering.

Prof. de Haas blijft er bij, dat de bijeenkomst van 21 Februari toch in ieder geval een Vergadering is geweest en wel een Vergadering van de Vereeniging.

Ir. Koopman merkt op, dat op die bewuste bijeenkomst alleen zaken van de groepen zijn besproken en geen bepaalde Vereenigingszaken. Men zou dus alleen te dien opzichte bezwaar kunnen maken tegen de toen plaats gehad hebbende benoemingen. Dit

kan dan gebeuren op de Algemeene Vergadering. Het is nu een kwestie van bespreking en daardoor komt men tot gedachten en daden. Wij kunnen dus nu deze groep laten uitmaken, of zij volhardt in de benoeming van haren Leider en dan kan straks de Algemeene Vergadering uitmaken, of deze in het Bestuur komt.

De Heer **Tusenius** vraagt nogmaals, of men de vorige Vergadering geldig beschouwt of niet. Daar gaat het om!

Prof. de Haas meent, dat men de kwestie wel wat te zwaar opneemt. Niets belet ons echter opnieuw onze gedachten uit te spreken. In ieder geval heeft de vorige bijeenkomst toch haar nut gehad.

De Heer **Tusenius** zet en een ander nog eens uiteen en wijst er op, dat ook reeds verschillende onderwerpen ter behandeling in de groepen, zijn opgegeven.

De **Secretaris** leest die onderwerpen voor, welke voor Groep II in aanmerking zouden komen.

Dr. Jerne meent, dat het beste is, een Commissie te benoemen, die de behandeling voorbereid, anders vreest Spr., dat er niet veel van terecht zal komen.

Prof. de Haas: U kunt hier verschillende dingen over zeggen.

Eigenlijk is echter de aanvaarding van die onderwerpen nog niet aan de orde. Eerst moet de groep bestaan d.w.z. officieel de Voorzitter zijn benoemd en door de Algemeene Vergadering gesanctionneerd. Voorts zijn de groepen te vergelijken met de vroegere "Commissies van onderzoek." Dus de taak is o.m. de komen tot de juiste personen.

De Heer **Tusenius** merkt nog op, dat het Bestuur zal moeten beoordeelen, of het onderwerp urgent is en of in bepaalde gevallen meer langdurige onderzoekingen noodig zijn.

De Heer **van Uffelen** komt terug op de kwestie van het Leiderschap, daar hij zonder meer niet de opvatting van den Hr. Tusenius kan aanvaarden. De vorige maal is de Leider benoemd en nu ben ik persoonlijk daardoor in een merkwaardige positie geraakt. Ik had mij voorgesteld, dat de leiding van de nu gehouden Vergadering der groep nl. bij mij, als gekozen Leider, zou berusten en niet bij een ander. Spr. zou die opvatting dan ook alleen kunnen accepteren, wanneer bewezen kon worden, dat die keuze

destijds op onregelmatige wijze heeft plaats gehad en verzoek nogmaals om argumenten, waarom de Leider inderdaad niet wettelijk benoemd zou zijn geweest. Hij wijst er nog op, dat hij geen enkel argument heeft, om die functie te ambieeren, doch – eenmaal benoemd – wenscht Spr. de normale gang van zaken gevolgd te zien.

Prof. de Haas merkt op, dat het “voorloopige” van de benoeming hierin moet gezien worden, dat deze benoeming eerst in de Algemeene Vergadering “definitief” kan worden.

De Heer **van Uffelen** zal zich met genoegen terugtrekken, indien door deze Vergadering inderdaad wordt geconstateerd, dat de benoeming niet wettelijk is geschied.

Ir. Koopman brengt in herinnering, hoe het verloop van de besprekingen op 21 Februari is geweest. Die in Groep II stonden toen onder leiding van Spr. en men is toen niet tot een resultaat kunnen komen, wat betreft de benoeming van een Leider, zoodat besloten werd, deze questie tot een volgende keer aan te houden. Daarna hebben, onder leiding van Hr. Tussenius, besprekingen in Groep III plaats gehad. Toen is *wèl* een Leider gekozen en in verband met het verkregen resultaat, heeft men nog eens geprobeerd ook voor Groep II tot een beslissing te geraken, hetgeen toen leidde tot de verkiezing van den Hr. van Uffelen. Uit een en ander blijkt echter volgens Spr. wel, dat die benoeming niet op de juiste wijze is geschied. De vraag is nu, hoe maken wij het goed en daarom moeten wij beginnen met ongedaan te maken, hetgeen gebeurd is, al is het dan niet aangenaam er op terug te moeten komen.

De Heer **Tussenius** is het hiermede eens en zou het onjuist vinden, indien wij nu niets verder deden en later event. de Algemeene Vergadering de wijze van benoeming verkeerd zou achten.

Mr. Onnes is van meening, dat diegene, welke de vorige maal daartoe aangewezen zijn, nu leiding in de groepen moeten geven.

De Heer **Tussenius** herhaalt echter, dat hij zich voorstelt, de Vergaderingen van elk der vier groepen te leiden en daarna zoo spoedig mogelijk een Algemeene Vergadering te beleggen.

De Heer van **Uffelen** vraagt of nu deze Vergadering het recht heeft, een Leider te benoemen.

De Heer **Tusenius**: Neen, alleen de Algemeene Vergadering der Vereeniging.

De Heer **van Uffelen** had het dan beter gevonden, als een en ander vóór de Vergadering aan hem medegedeeld was. Wat zijn nu de Statuten precies?

De Heer **Tusenius** leest de betreffende Art. voor, alsmede het Huishoudelijk Reglement.

Dr. Jerne meent, dat de vier Leiders van de Groepen in het Bestuur zullen opgenomen worden. Is dat dan niet inconsequent.

De Heer **Tusenius**: Neen, doch de Algemeene Vergadering moet kiezen.

De Heer van Uffelen merkt op, dat vele moeilijkheden hadden kunnen voorkomen worden, indien eerst een Algemeene Vergadering was uitgeschreven.

Prof. de Haas heeft de volgende voorstelling over den gang van zaken. Volgens Spr. had hieraan voorafgegaan moeten zijn een Algemeene Vergadering. Spr. was van meening, dat de vorige maal die aanwijzing van een Leider inderdaad gebeurd was. Is er nu een geldig voorstel voor een benoeming van een Groepsvoorzitter of niet?

De Heer **Tusenius**: Ja, nu wel. Op de vorige bijeenkomst waren de besprekingen verward en wisten wij nog niet eens precies, wie nu eigenlijk Lid van de Groepen II en III waren.

Ir. Ferguson had het dan ook beter gevonden, dat op de convocatie van deze Vergadering, de voorgestelde benoeming als een punt van de Agenda was genoemd.

De Heer **Th.C. Jerne** meent, dat de nu bijeengekomen groep toch het recht heeft, een Voorzitter aan te wijzen. Dan moeten wij dit nu ook direct doen!

De Heer **Tusenius**: Ja, maar dan moeten er geen verdere misverstanden zijn.

Mr. Onnes zegt, dat op dit oogenblik door 3 Leden wordt voorgesteld, de Heer van Uffelen voor te dragen als Leider.

Ir. Koopman vraagt zich af, of – indien men nu iemand benoemt – wij dan niet weer even ver zijn.

De Heer **Tusenius** stelt na deze discussie voor, thans over te gaan tot benoeming van een Voorzitter.

Ir. Koopman wil hier vanzelfsprekend gaarne aan medewerken, indien hij maar zeker kan zijn, dat wij straks weer niet hetzelfde krijgen.

De Heer **Tusenius** vraagt Ir. Koopman, of hij de vorige Vergadering als geldig wil beschouwen of niet.

Ir. Koopman wil de vraag liever zóó stellen: “acht gij de benoeming van den Heer van Uffelen wettig.” Spr. persoonlijk vindt de Vergadering als zoodanig *niet* geldig.

Ir. van Hiele meent, dat de Vergadering zich hierover uit kan spreken, of in deze Vergadering een voordracht voor een Leider geldig is.

De Heer **Tusenius** vraagt, wie het hiermede niet eens is.

Ir. Ferguson vindt, dat het Bestuur ons beter had kunnen oriënteeren. Echter is Spr. het ermede eens. dat deze Vergadering een voordracht kan opmaken.

De Heer **Tusenius** wil dan tot verkiezing overgaan en verzoekt de H.H. Prinsen en Vermetten het stembureau te willen vormen. Aldus geschiedt. De uitslag der eerste stemming is: Uitgebracht 24 stemmen, waarvan 5 blanco en Hr. van Uffelen: 12, Ir. Ferguson 5, Prof. de Haas 1 en Ir. Koopman 1. Een herstemming tusschen Hr. van Uffelen en Ir. Ferguson geeft tot resultaat: blanco: 5, H. v. Uffelen 11 en Ir. Ferguson 8. Daarnog geen volstreekte meerderheid verkregen is, vindt een eindstemming plaats, met als resultaat: Ir. Ferguson: 14, Hr. van Uffelen: 8 en blanco: 3, zoodat dus nu Ir. Ferguson de volstreekte meerderheid heeft verkregen en tot Voorzitter van deze Groep II wordt voorgedragen.

Ir. Koopman stelt nog een vraag van practischen aard. De Groep zal dus nu moeten voorstellen aan de Algemeene Vergadering de Leider te benoemen. Spr. meent, dat door den Secretaris een verslag zal opgemaakt moeten worden en dan aan het Bestuur medegedeeld worden, dat de Groep de wensch te kennen gegeven heeft Ir. Ferguson als haar Voorzitter aan te wijzen.

Ir. Ferguson zegt, dat hij die benoeming dankbaar zal aanvaarden en spreekt de wensch uit, dat de Heer van Uffelen het Voorzitterschap van Groep IV – waarvoor Spr. aanvankelijk was aangezocht – zal kunnen bekleeden, zoodat toch samengewerkt kan worden. Tevens betuigt Spr. zijn erkentelijkheid voor de

voordracht, daar hem Groep II vanzelfsprekend persoonlijk meer aantrekt.

De Heer **Tusenius** merkt op, dat Ir. Ferguson geen vreemde is in die groep en ook de vorige maal in eindstemming was met den Heer van Uffelen.

Ir. Koopman vraagt, wat wij nu doen met die voorgestelde onderwerpen.

De Heer **Tusenius** meent, dat het de taak moet zijn van het nieuwe Bestuur, deze onderwerpen in de groepen in te deelen. In dit Bestuur hebben dan tevens de Leiders der groepen zitting.

Aldus wordt besloten.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de Vergadering om ca. 12.40 uur gesloten.

Voor Groep II:
De fgd. Secretaris:
D.C. GEEST.

GROEP III.

In den namiddag van denzelfden dag, vond de Vergadering van Groep III plaats ten 13.45 uur.

Aanwezig zijn o.m.:

K.H. Tusenius, Ir. H.W. van der Lee, Ir. D.C. Geest, C. Veerdig, H.A. Vermetten, Th. C. Jerne, Dr. H. Jerne, Ir. G. Ferguson, T. van Hiele l.i., A. van Kalken, Dr. R. Verschuur, Mr. H.J. Onnes, Dipl. Ing. G. Cattanes, G. Sanders, J.P. van der Slooten, Ir. J.F.H. Koopman, F.K. du Pré, W. Proost, J.C. van Steenbergen, C.W. van Capellen, A.P. Pattist, J. Verbeek, P. van Lienden, A. Prinsen, B. Geerdink, P. van Maarleveldt, Dr. W. Tuyn, D. den Dulk.

De Heer **Tusenius** neemt wederom het Voorzitterschap waar en herhaalt zijn uiteenzettingen omtrent het al of niet geldig zijn van de bijeenkomst van 21 Februari, daarbij in het kort melding makende van het verloop der besprekingen in den vóórmiddag in verband met de verkiezing van Ir. Ferguson tot Voorzitter. Spr. adviseert ook nu de Vergadering, de behandeling opnieuw op te

nemen en dus in de eerste plaats over te gaan tot de aanwijzing van een Voorzitter ook voor deze Groep III.

De vergadering kan zich hiermede vereenigen.

Voorts maakt Spr. melding van de, door verschillende Leden voorgestelde onderwerpen, o.m. ook ter behandeling in deze groep.

De **Secretaris** leest deze onderwerpen nogmaals in extenso voor.

Ir. Akkerman verwondert zich er over, dat onderwerpen, zooals bijv. “de bepaling van de kostprijs van ruw ijs”, genoemd worden. Spr. meent, dat wij hier toch met een wetenschappelijke instelling te doen hebben en een dergelijk onderwerp dus niet op ons gebied ligt.

De Heer **Tusenius** geeft aan, dat de *wijze* van kostprijsberekening van belang is en van meer belang, dan de bepaling hiervan bijv. uit balansen.

Ir. Akkerman heeft nog nooit gehoord van een wetenschappelijke kostprijsberekening. Balansen zijn inderdaad niet altijd een richtsnoer, bijv. voor den prijsgemachtigde om een verzoek tot prijsverhooging te kunnen beoordeelen. Spr. blijft echter van meening, dat prijsstelling en kostprijsverhooging niet in deze Vereeniging thuis hooren. Dit gaat – zooals het debat reeds doet zien – in de richting van een economische grondslag.

De Heer **Tusenius** meent, dat de Vereeniging i.c. de Algemeene Vergadering zal moeten uitmaken, wat bij ons thuis hoort en wat niet. Die questie der economische vraagstukken is alreeds meer ter sprake gekomen en onzen vorigen Voorzitter vond er niets geen bezwaar in event. in de Vergadering een academisch debat te voeren over onderwerpen, zooals bijv. het oprichten van koelhuizen. Vanzelf komt men dan door gedachtenwisseling tot het besef òf en zoo ja, welk werk daaruit voor de groepen kan voortspruiten.

Ir. Ferguson wijst er op, dat nergens voorgeschreven staat, dat ons werkgebied beslist alleen wetenschappelijk is. Er is gezegd, wij moeten ons niet beperken en ook niet afblijven van economische vraagstukken. Deze questie is alreeds uitvoerig in debat geweest.

De Heer **Tusenius** merkt op, dat er altijd wel vraagstukken zullen

komen, die van belang en urgentie zijn en waaromtrent de Alg. Vergadering moet uitmaken, in hoeverre ze in de Vereeniging kunnen behandeld worden.

Ir. van Hiele zegt, dat het hem bekend is, dat er wel degelijk ook van hoogerhand twee wijzen van kostprijsberekening worden toegepast en wijst bijv. op de kostprijsberekening van tuinbouwproducten. De verschillende berekeningen zijn dan naast elkander te leggen.

De Heer **Tusenius** vraagt of hierbij ook van een wetenschappelijke kostprijsberekening sprake is.

Ir. van Hiele wil het meer een theoretische berekening noemen. Een dergelijke berekening zal zeer zeker ook in de Koeltechniek op prijs gesteld worden.

Dr. Verschuur meent, dat de economie direct verband houdt met bedrijfsvoering en ook wetenschappelijk is toe te passen. Sluit men het èène uit, dan verdwijnt ook het andere. Spr. begrijpt daarom het debat niet goed.

Ir. Akkerman meent, dat de H.H. van hedenmorgen toch ook wel in een vakgroep zitting zullen hebben. Bijv. ook bij de Chemische Industrie kent men wetenschappelijke, sociale en economische Vereenigingen. Het verschil tusschen de Sprekers bestaat z.i. alleen in de opvatting van "economie."

Dr. Verschuur meent, dat de voorgestelde differentiatie niet juist is. Bijv. de Chem. Vereeniging heeft geen sociale afdeeling en geen economische afdeeling. Dat wil echter geenszins zeggen, dat men zich daarmee niet bemoeit.

Ir. Akkerman is bevredigd, doch wil het debat verder hierover sluiten.

De Heer **Veerdig** merkt op, dat men met dit soort vraagstukken in de Vereeniging toch zeer voorzichtig moet zijn. Spr. vond het vroeger in deze Vereeniging veel aardiger.

De Heer **Tusenius** spreekt de hoop uit, dat wij enkele candaten voor het Voorzitterschap zullen krijgen, die weten wàt mag en wàt niet mag.

De Heer **Veerdig** zegt, dat wij het nu eigenlijk over details hebben, waarvoor wij niet bij elkaar zijn. Spr. wilde alleen adviseeren, om weer op denzelfden weg terug te gaan, als vroeger.

Ir. van der Lee vraagt, wie de grens zal trekken.

De Heer **Veerdig**: het karakter der Vereeniging moet blijven en die beantwoordde z.i. aan het doel.

De Heer **Tusenius** meent, dat hij nu het debat over deze questie kan sluiten. Spr. doet nu melding van een vraag, aangesneden door den Heer *van Hiele* nl.:

“Voelt men in de Nederlandsche Vereeniging voor Koeltechniek voor samenwerking waar mogelijk, met den Tuinbouwvoorlichtingsdienst en zoo ja, is het gewenscht zich hiertoe met den Inspecteur van den Tuinbouw en het Tuinbouwonderwijs in verbinding te stellen?”

Spr. vraagt, hoe den Heer van Hiele zich een en ander gedacht had.

Ir. van Hiele had het zoodanig gezien, dat er z.i. aan één kant een streven is tot oplossing van bepaalde vraagstukken te geraken, anderzijds daarvoor event. de noodige onderzoekingen te doen. De Voorlichtingsdienst voor de Tuinbouw zoekt hetzelfde en bij een goed aanknooppingspunt, zal een en ander gemakkelijker gaan, als dat ieder voor zich werkt.

De Heer **Tusenius** vraagt, waarom de Voorlichtingsdienst dan geen Lid van onze Vereeniging wordt.

De Heer **van Hiele** antwoordt hierop, dat hij Lid is als afgevaardigde van den Heer van der *Plassche*, doch Spr. lijkt het meer den weg, dat de Vereeniging aanknooping zoekt met de Regeering.

De Heer **Tusenius** vraagt, wat Ir. Akkerman er van denkt.

Ir. Akkerman wil bescheiden zijn en hierop niet antwoorden.

De Heer van **Hiele** heeft het oog op zuiver wetenschappelijke onderwerpen en waarbij een onderzoek moet plaats hebben, zooals vroeger gebeurd is door Prof. van Oyen en Prof. Sprenger.

De Heer **Tusenius** merkt op, dat op dat terrein sindsdien veel veranderd is. De laatste aanraking smaakte nu niet direct naar meer. Volgens Spr. is de taak van *die* kant, om stappen te doen naar ons toe te komen.

Ir. van Hiele kan over die vroegere geschiedenis niet meepraten en spreekt hier alleen voor de Tuinbouw-voorlichtingsdienst.

De Heer **Tusenius** stelt voor, dat de Heer van der Plassche straks maar eens met het nieuwe Bestuur gaat praten. De terrei-

nen raken elkaar ontegenzeggelijk en dat is reeds bewezen; er is ook steeds zeer sterke interesse voor geweest. Spr. verzoekt den Heer van Hiele het eens verder uit te werken.

Ir. Ferguson zegt, dat het hem toevallig bekend is, dat op het oogenblik hier te lande de oprichting van een schitterend laboratorium in voorbereiding is. Zooals ieder bekend, is dat te Cambridge wel superieur, maar dan komen wij toch straks zeker op de tweede plaats. Voor onderzoekingen geeft dat dus een goede gelegenheid en een aanbod tot samenwerking moet, naar de meening van Spr., met beide handen aangegrepen worden.

Ir. van Hiele voegt daaraan toe, dat het in de bedoeling ligt naar Englands voorbeeld te werken d.w.z. het Laboratorium niet alleen van Regeeringswege op te zetten, ook de semie-overheid en de industrie zullen er aandeel in hebben. Laten wij dus het verleden maar rusten; in de Vereeniging mag geen sprake van concurrentie zijn.

De Heer **Tusenius** zegt, dat allen het zeker zullen toejuichen, indien een modus gevonden kan worden tot samenwerken.

De Heer van **Hiele** wijst nog eens op het gescheiden zijn van Wageningen (L.H.) en de Tuinbouwvoorlichtingsdienst. In de Vereeniging zijn toch ook niet alleen zuiver wetenschappelijke menschen, doch ook o.a. Veilingen en ook niet alleen handelskoelhuizen.

De Heer **Tusenius** acht voor wetenschappelijke onderwerpen een nauwe samenwerking noodig, doch daarvoor zullen ook koelhuizen moeten worden bezocht. Dan moet daarbij geheimhouding verzekerd zijn, dit is vooral voor deze Groep van groot belang.

Ir. Akkerman vraagt of de Vereeniging dat alles zal kunnen betalen.

De Heer **Tusenius** acht dit niet "het" groote ding; ieder onzer heeft daarin zijn ervaringen, maar hoofdzaak is, er mag niet met onze wetenschap geleurd worden. Laat de Heer van Hiele dus met uitgewerkte voorstellen komen.

Spr. wil het nog even over event. propaganda hebben; hij persoonlijk meent, dat de Vereeniging nog veel meer Leden moet hebben. Is het nu van belang, om deze door een of andere propaganda te krijgen of moeten wij maar wachten?

Mr. Onnes meent, dat wij het door daden en niet door propaganda moeten aantoonen.

De Heer **Tusenius**: Accoord. Thans gaan wij over tot de verkiezing van een Leider voor Groep III. De H.H. Jerne Jr. en van Lienden vormen het stembureau.

De eerste stemming heeft tot resultaat: blanco: 6. Tusenius: 13 van Hiele: 1, van Kalken: 1, Veerdig: 3, Onnes: 1. Ferguson: 1 en van Uffelen: 1, doch nog geen volstreekte meerderheid. Een herstemming geeft: blanco: 6, Tusenius: 16, van Kalken: 1, Onnes: 2 en Veerdig: 3, waardoor de Heer Tusenius met meerderheid van stemmen tot Leider i.c. Voorzitter dezer Groep is gekozen.

De Heer **Tusenius** spreekt zijn dank uit voor het gestelde vertrouwen en zal de benoeming gaarne aanvaarden.

Mr. Onnes vraagt nog, wanneer het nieuwe Bestuur gevormd wordt.

De Heer **Tusenius**: Het ligt in de bedoeling, zoo spoedig mogelijk in Juni een Algemeene Vergadering uit te schrijven. Dan zullen ook de reeds genoemde onderwerpen ter behandeling aan de Groepen worden gezonden en kunnen deze onder hun eigen Leiders aan het werk.

Ir. Akkerman vraagt, of de gekozen Leiders ook in het Bestuur terecht komen.

De Heer **Tusenius** zegt, in de practijk wel; dit is door het Bestuur toegezegd. Spr. releveert, dat o.a. voor Groep I. Prof. *Wiersma* uit Delft is gekozen en wijst nog op het belang voor de Vereeniging, dat deze dus ook in het Bestuur zitting zal krijgen. Nu is een eerste vraag, wie de Voorzitter van de Vereeniging zal worden.

Ir. Koopman vraagt, of op de Agenda van de a.s. Algemeene Vergadering, ook de verkiezing van alle nieuwe Bestuursleden zal vermeld worden.

De Heer **Tusenius**: Dit is inderdaad de bedoeling; er zal aan de Leden medegedeeld worden, wie als Leider der groepen zijn voorgedragen en de Algemeene Vergadering zal de benoeming van deze H.H. mede tot Bestuurslid moeten sanctioneeren. Algemeen is men van meening, dat het Bestuur uit 7 leden moet worden samengesteld. Er moet dus tevens een verkiezing gehouden wor-

den van een 1ste Voorzitter en een 2de Voorzitter.

Ir. Koopman vraagt nog, of Ir. Ferguson nu ook Voorzitter van Groep IV kan zijn, of dat het gewenst is, hiervoor een ander te benoemen.

De Heer **Tusenius** meent, dat dit inderdaad juist is, om het Bestuur zoo veelzijdig mogelijk samen te stellen.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de Vergadering, onder dankzegging voor de belangstelling, te ca. 15.30 uur gesloten.

Voor Groep III:

De fgd, Secretaris:
D.C. GEEST.

IV.

VERSLAG VAN DE VERGADERING DER GROEPEN I EN IV GEHOUDEN OP VRIJDAG 9 MEI 1941 IN CAFÉ-REST. "BOSCHLUST" TE 'S-GRAVENHAGE.

GROEP I.

In den vóórmiddag om 10.30 uur vond een vergadering van *Groep I* plaats.

Aanwezig zijn:

K.H. Tussenius, Ir. H.W. van der Lee en Ir. D.C. Geest, vormende het Bestuur der Vereeniging en o.m. de Leden: Prof. Dr. M. de Haas, Prof. Dr. W.H. Keesom, Prof. Dr. E.C. Wiersma, Dr. Ir. R. Verschuur, Dr. W. Tuyn, J. Bakker (vert. N.V. "Mekog"), F.K. du Pré (Philips' Gloeilampenfabrieken), Ir. F. Liebert, C.F. Gey van Pittius, Dr. W. Tuyn, T. van Hiele l.i., Ir. G. Ferguson.

De Heer **Tussenius** neemt het Voorzitterschap waar en heet alle aanwezigen welkom. Spr. zet uiteen, waarom deze Vergadering nog eens gehouden wordt. In de vorige van 21 Februari j. werd Prof. Wiersma als Voorzitter aangewezen. Wij moeten die aanwijzing of voordracht nu statutair doen; dit te meer, daar Prof. Wiersma toen nog geen lid was. Onze eerste taak is dus nu een 1sten Voorzitter te kiezen; hiervoor is dus één kandidaat en Spr. zou deze warm willen aanbevelen. Door de verkiezing van Prof. Wiersma toch wordt het historisch verband der Vereeniging met Leiden en Delft weder gecontinueerd.

Dr. Tuyn vraagt of op den oproep van 21 Februari sprake was van een "**Algemeene Vergadering.**"

Dit is niet het geval; er was slechts een bijeenkomst.

Prof. Keesom acht het heel best mogelijk, dat toen geen Vergadering heeft plaats gevonden in den zin der Statuten, doch er zijn toch besprekingen gevoerd onder de Leden van deze groep, die daartoe waren uitgenoodigd. Het lijkt Spr. daarom niet juist, die besprekingen nu voorbij te gaan. Alhoewel op zich zelf nu niet van zulk groot belang, getuigt het van weinig of geen waar-

deering, om van die werkzaamheden en de daarover uitgebrachte notulen nu geen nota te nemen.

De Heer **Tusenius** merkt op, dat hij meende slechts te doen wat juist was. Spr. wil geenszins de behandeling in een bepaalde richting sturen, doch het lijkt hem alleen verstandig volkomen statutair te handelen. Dit laatste nu was de vorige maal aanvechtbaar.

Prof. Keesom acht het volkomen juist, dat men zoo nu en dan wil weten, wat recht is en wat niet. Dat men echter aan de Leden mededeeling over het verhandelde doet en de notulen welke Prof. de Haas bezit voorleest, vindt Spr. toch minstens een vriendelijkheid.

De Heer **Tusenius** wil ook heelemaal geen bezwaar maken, integendeel bij voorbaat alles waardeeren, hetgeen Prof. de Haas hieromtrent wil toelichten.

Prof. Keesom wil toch nog even protesteeren tegen de opvatting, als zou de vorige bijeenkomst niet wettig zijn geweest. Wel was een dergelijke bijeenkomst niet geregeld in de Statuten, doch dat versterkt z.i. de geldigheid. Ze was toch wettig door het Bestuur uitgeschreven. In die bijeenkomst is de verdere procedure der Vereeniging vastgesteld. De Statuten hadden in zoo'n geval niet voorzien. Dit alles is echter alleen een academisch debat over deze questie, doch Spr. wilde toch gaarne zijn opinie mededeelen.

De Heer **Tusenius** zegt, dat wanneer t.z.t. een lid bezwaar zou maken tegen de geldigheid dier vorige bijeenkomst en dit door zou zetten, hij wellicht gelijk zou kunnen krijgen en om dat te voorkomen heeft Spr. gemeend de verschillende leden der Groepen uit te noodigen, nogmaals te vergaderen. Spr. is overtuigd, dat bij deze Groep natuurlijk het bezwaar het minste geldt, doch voor de andere groepen hebben wij het overgedaan en daarom hier ook. Spr. verzoekt thans Prof. de Haas de notulen wel te willen voorlezen.

Prof. de Haas merkt eerst op, niet in te zien, waarom de Vergadering van de vorige keer niet statutair geldig zou zijn en nu deze wèl. In de Statuten is nu eenmaal niet in een "reorganisatie" voorzien.

Dr. Tuyn vraagt of deze Vergadering dan wettig is? Staat in de

Statuten, dat een Lid van de Algemeene Vergadering, deze Groepsvergadering mag leiden?

De Heer **Tusenius**: Ja. Het Bestuur heeft het noodig geacht. Straks kiezen wij een definitieven Leider.

Prof. de Haas: Het gaat nu over de questie of deze Vergadering wèl wettig is en de vorige niet. Spr. ziet het verschil nog niet zoo goed in.

De Heer **Tusenius** merkt op, dat het misschien een klein verschil is. Toch blijkt het wel de moeite waard, om er over te debatteeren. Wanneer deze Vergadering echter beslist, dat ook de vorige geldig is geweest, dan legt Spr. er zich direct bij neer.

Prof. de Haas zou alleen het werk van de vorige maal niet ongedaan willen maken. Spr. doet thans mededeeling van de Notulen, die op de bijeenkomst van 21 Februari 1941 (2 uur n.m.) in Boschlust te 's-Gravenhage zijn opgemaakt. Deze luiden als volgt:

Aanwezig de leden Gey van Pittius, M. de Haas, Keesom, Verschuur, Onnes, Van Hiele en Tuyn. Het oudste aanwezige lid in leeftijd moet krachtens een besluit der voorafgegane Algemeene Vergadering het voorzitterschap der groep waarnemen. De heer Gey van Pittius wordt voorzitter; Prof. M. de Haas, als tweede oudste, zou den heer Gey van Pittius, bij eventueele verhindering, moeten vervangen. Het lid Tuyn belast zich op verzoek van den tijdelijken voorzitter met het tijdelijk secretariaat.

De agenda behelst de verkiezingen van een voorzitter en een secretaris der groep.

Ir. Van Hiele maakt opmerkzaam op de moeilijkheden, die de voorzitter kan ondervinden, als hij discussies moet leiden over wetenschappelijke onderwerpen van zeer uiteenloopenden aard; bovendien zal de voorzitter naar aanleiding dezer discussies meermalen het onderzoek van dergelijke onderwerpen bij het bestuur aanhangig moeten maken. Hij vraagt zich daarom af, of het voorzitterschap niet beter wisselen kan met het te behandelen onderwerp.

Mr. Onnes licht met voorbeelden de bedoeling van den vorigen spreker toe. Prof. Keesom merkt op, dat een vaste voorzitter zich toch

altijd door een expert kan laten inlichten en vergezellen. Hetzelfde geldt mutatis mutandis voor den secretaris.

Hierna wordt besloten, over de keuze van een vasten voorzitter te spreken.

Prof. M. de Haas en Prof. Keesom, in de vergadering voorgesteld, verklaren zich niet bereid, het voorzitterschap waar te nemen; zij meenen, dit aan jongeren te moeten en te mogen overlaten.

Professor Keesom stelt voor, Professor E.C. Wiersma te Delft aan te zoeken, Mr. Onnes noemt Prof. A.J. Kluyver te Delft, Dr. Verschuur, Prof. C.F. van Oyen te Utrecht, terwijl ook Prof. A.M. Sprenger te Wageningen genoemd wordt.

De vergadering besluit, Prof. Kluyver aan te zoeken voor het voorzitterschap; de waarnemende voorzitter zal hiertoe de noodige stappen doen. Mocht Prof. Kluyver de benoeming niet aanvaarden, dan zal Prof. Wiersma voor het voorzitterschap worden aangezocht. Daarna zou men zich willen wenden tot Prof. Van Oyen en Prof. Sprenger.

Verder besluit de vergadering met de verkiezing van een secretaris te wachten tot een volgende vergadering, opdat de nieuw gekozen voorzitter aan de benoeming van een secretaris kan medewerken. Het lid Tuyn zal zoolang nog als secretaris fungeeren.

Hierna sluiting.

Als vervolg hierop, wil Spr. nog mededeelen, dat door den Heer Gey van Pittius overleg is gepleegd met Prof. Kluyver. Deze heeft echter de benoeming niet aanvaard, heeft zich overigens wel bereid verklaard, ingeval van een bepaald concreet onderwerp event. advies te verleen. Ook na mondeling overleg met Spr. bleek, dat het besluit van Prof. Kluyver vaststond; ZEd. meende niet de noodige tijd en aandacht te kunnen geven voor de gewenschte leiding. Daarna zijn onderhandelingen gevoerd met Prof. Wiersma, In dien tusschentijd heeft de Heer Gey van Pittius verzocht het tijdelijke Voorzitterschap te mogen neerleggen en heeft Spr. dit aanvaard. De onderhandelingen met Prof. Wiersma hebben nogal eenigen tijd in beslag genomen; hiermede is de Heer Tusenius ook op de hoogte. Tenslotte heeft gelukkig Prof. Wiers-

ma, niettegenstaande zijn drukke werkzaamheden, de candidatuur aanvaard. Spr. gelooft dus, dat de H.H. nu alleszins op de hoogte zijn gesteld.

De Heer **Tusenius** bedankt Prof. de Haas voor zijn toelichtingen en stelt voor, nu tot verkiezing van een Voorzitter over te gaan. Spr. merkt daarbij nog op, dat het vaststaat, dat die Voorzitter tevens Bestuurslid wordt van de Vereeniging. Voorts verzoekt Spr. er mede accoord te gaan, dat – ofschoon de groep nog een Secretaris heeft – Ir. Geest op dit oogenblik het verdere doet.

Thans wordt overgegaan tot stemming, welke tot uitslag had: Uitgebracht 12 stemmen, waarvan 10 op Prof. Wiersma en 2 blanco. Prof. Wiersma is dus practisch met algemeene stemmen gekozen.

De Heer **Tusenius** wil niet nalaten, ofschoon het nog wel niet de tijd is om veel woorden te gebruiken, de Vereeniging geluk te wenschen, dat Prof. Wiersma uit ons midden is gekozen. Dat, zooals reeds gezegd, de band met Leiden en Delft daardoor wordt gecontinueerd en versterkt, zal zeker door alle Leden worden toegejuicht, vooral door het a.s. toetreden van Prof. Wiersma tot het Bestuur onzer Vereeniging.

Prof. Wiersma wil in de eerste plaats danken voor het vertrouwen en zal probeeren, wat voor deze Sectie of Groep is te doen, ook ten volle ten uitvoer te brengen en Spr. heeft daarbij het vertrouwen gelegenheid te hebben van den kant van het Leidsche Laboratorium, het maatgevende Instituut en van zijn Delftsche collega's op alle medewerking te kunnen rekenen. Door toevallige persoonlijke omstandigheden ondervindt Spr. daardoor reeds een groote steun; de gelukwenschen voor de Vereeniging acht Spr. echter wel wat te vroeg uitgesproken. De tijd zal die moeten aantoonen.

De Heer **Tusenius** merkt op, dat feitelijk de Vergadering nu is afgelopen. Wij kunnen echter heel goed nog eenige andere questies bespreken en een eerste vraag doet zich dan voor: uit hoeveel Leden zal het toekomstige Bestuur bestaan. Spr. adviseert een aantal van zeven en daaruit dan den Voorzitter te kiezen.

Prof. Keesom vraagt, hoe het in de Statuten staat.

De Heer **Tusenius** leest de betreffende Art. voor. De vraag is

of het nu niet verstandig is eerst een Voorzitter te kiezen en dan een Vice-Voorzitter en de overige Bestuursleden d.z. dan de vier Groepsvoorzitters plus nog een nieuw Lid.

Dr. Tuyn vraagt, wat er tegen is, om een Voorzitter te kiezen en zes Bestuursleden.

Prof. Keesom meent, dat het eenvoudigste is, woordelijk de Art. der Statuten te volgen, dus eerst Voorzitter en dan Vice-Voorzitter. Deze kan ook Leider van een Groep zijn. Is dat het geval dan komen er nog één of twee plaatsen open.

Ir. van der Lee meent, dat wij dan eerst uit moeten maken of er inderdaad 7 Bestuursleden moeten zijn.

Ir. Ferguson wilde graag een aanbevelend woord spreken voor een, door hem gedacht candidaat voor het Voorzitterschap nl. de Heer Dr. Ir. *W.J. Muller*. Hoofdingenieur van de K.P.M. Tot nu toe heeft de Vereeniging als Voorzitter steeds iemand gehad uit de wetenschappelijke wereld en van eminenten naam, maar noodzakelijk is dit tenslotte niet. Op het oogenblik voelt Spr. het zoo aan, dat nu wij verschillende groepen hebben, het goed zal zijn iemand tot Voorzitter te hebben, die boven de partijen staat, maar toch weet wat ieder toekomt en bovendien iemand is, die in verband met plannen van reorganisatie of van veranderingen van andere zijde, midden in het zakenleven staat. De Heer Muller kent het koelbedrijf en is alleszins acceptabel ook voor Groep III en geen concurrent. Als gestudeerd man weet hij wat wetenschappelijk noodig is; hij is een zeer goed spreker en is o.a. ook Voorzitter van de Afd. "Werktuigbouw" van het K.I. v. I. Het lijkt Spr. daarom een bij uitstek geschikt en een hoogstaand iemand. Na overleg met eenige andere H.H. is Spr. blij, de gelegenheid te hebben, dit onderwerp aan te kunnen snijden.

De Heer **Tusenius** zegt Ir. Ferguson dank voor de candidaatstelling. Uitdrukkelijk merkt Spr. nog op, dat toch in ieder geval de Heer Muller zich aan een stemming zal moeten onderwerpen. Wij moeten tenslotte aan alle Leden de volle vrijheid geven, aan de verkiezing deel te nemen. Tevoren kan event. door een afzonderlijk rondschrijven, aan de Leden opgegeven worden, welke candidaten zijn gesteld.

Prof. Keesom kan zich hiermede volkomen vereenigen en merkt

nog op, dat men bij event. candidaatstelling voorzichtig moet zijn en vooraf de betreffende candidaat dient te polsen, of zijn naam gepubliceerd mag worden.

Prof. de Haas acht de methode ook geheel juist. Uit de candidaten, die genoemd zijn, is toch af te leiden, wie op dat moment feitelijk al de meeste stemmen heeft.

Ir. Ferguson: Dus het Bestuur stelt geen candidaat?

De Heer **Tusenius** merkt op, dat het Bestuur eigenlijk demissionair is. Laten wij dat dus maar niet doen. Het lijkt Spr. ook persoonlijk niet positief noodzakelijk, dat de wetenschap weer op den voorgrond komt. Er komen practisch veel onderwerpen voor, die toch niet door één man beheerscht kan worden.

Dr. Tuyn verwijst naar de opmerkingen in de notulen, voorgelezen door Prof. de Haas. Daarbij had de Heer van Hiele echter de Wageningische vraagstukken op het oog.

De Heer **Tusenius** meent, dat in zulke gevallen speciale Commissies benoemd dienen te worden.

Prof. Wiersma vraagt of er in de vorige Groepsvergaderingen niet over gesproken is, om de betreffende Voorzitter der Groep voor te stellen als Voorzitter der Vereeniging. Er wordt nu iemand buiten de Vereeniging genoemd. Spr. wil daarbij direct opmerken, dat hij zelf het Voorzitterschap niet ambieert.

De Heer **Tusenius** zegt, dat dit niet het geval is. Integendeel, er is geen enkele Voorzitter van de groepen, die het Voorzitterschap der Vereeniging ambieert. Het komt Spr. trouwens voor, dat juist geen Voorzitter eener groep ook Voorzitter der Vereeniging moet zijn. De groepen moeten nu zoo spoedig mogelijk aan het werk komen. Bovendien worden de Groepsvergaderingen ook opengesteld voor alle Leden der Vereeniging, die daar prijs op stellen.

De Heer **Bakker** zegt, geen gelegenheid gehad te hebben, de vorige Vergaderingen bij te wonen. Spr. heeft nu gezien, dat de industrie der zeer lage temperaturen ook onder deze groep valt en vraagt, in welken zin men medewerking van die industrie verwacht en in welk verband.

Prof. Keesom merkt op, dat inderdaad tot heden betrekkelijk weinig contact met de Grootindustrie der lage temperaturen is verkregen. Het oude Bestuur had juist maatregelen voorbereid, om

door persoonlijk bezoek dit contact te bevorderen. Zoo stond een tweedaagsch bezoek der Vereeniging aan de Staatsmijnen alreeds lang op het programma, doch de omstandigheden hebben de uitvoering daarvan tot nu toe belet. Spr. hoopt, dat nu de tijd niet ver meer af zal zijn, dit plan eens te verwezenlijken hetzij dan door de Vereeniging zelve, hetzij door het Bestuur van een groep.

De Heer **Tusenius** spreekt zijn voldoening er over uit, dat de Heer Bakker deze kwestie te berde heeft gebracht. Volgens Spr. 's meening, zal ook het lidmaatschap voor de "Mekog" van Groep III zin hebben.

De Heer **Bakker** merkt op, dat de hoofdaandacht in zijn bedrijf valt op de lage temperaturen. Het overige is van meer secundair belang.

Prof. Keesom wil nog aan het voorgaande toevoegen, dat officieel wel contact bestaat, doch veel minder, dan men wel zou wenschen. Eenigszins minder officieel, doch ook van groot belang is de nauwe samenwerking van Spr. 's Laboratorium met die Industrie, al gaat dit nu buiten het Bestuur der Vereeniging om. De Groep kan nu zeker een inniger verband leggen; in zekere mate bestaat dit door de toewijzing van een kleine subsidie.

De Heer **Bakker** meent, dat tot nu toe daarom betrekkelijk weinig verband met deze bepaalde Industrie is verkregen, omdat de Industrie der lage temperaturen vrijwel geheel naar Duitschland en op Deutsche leveranties is georiënteerd en uit den aard der zaak alle problemen met die buitenlandsche fabrieken resp. leveranciers worden besproken. Nu is het Spr. wel bekend, dat bijv. de Staatsmijnen zich eenigszins hiervan los willen maken en meerdere apparaten zelf gaat construeeren, Bij het in verhouding kleinere bedrijf, dat Spr. vertegenwoordigt is men daar minder voor geïnteresseerd. Toch lijkt het Spr. toe, nuttig voor de Vereeniging te kunnen werken. Er zijn nog tal van vraagstukken die wij voor het bedrijf nagaan en hierin ziet Spr. een geschikte mogelijkheid, om Ingenieurs practisch te werk te stellen.

Prof. Wiersma is zeer verblijd, dit te vernemen en meent, dat daardoor voor een werk, waarmede Prof. de Haas begonnen is, weer een goede mogelijkheid geopend wordt nl. om in Delft in de verschillende Afdeelingen af te studeeren in de koeltechniek. Dit is tenslotte alleen te doen met medewerking van de Grootindustrie, omdat het inrichten van practica op vrij groote moeilijkheden

stuit. Spr. meent daarom, dat de Heer Bakker een zeer waardevolle steun toezegt en zal met zijn goedvinden ook Prof. ter Linden hiervan op de hoogte brengen. Spr. vreest alleen, dat de Heer Bakker overstelpt zal worden met verzoeken tot practisch werken, vooral nu het buitenland afgesloten is.

De Heer **Bakker** moet in dit opzicht een restrictie maken. Het bedrijf werkt op dit oogenblik onder sterken druk en ligt tevens in de gevaarlijke zône, dus voor dit jaar althans moeten zekere beperkingen opgelegd worden, doch in het algemeen zal men gaarne gelegenheid geven tot practisch te werk te stellen. Op dit oogenblik dus bijv. voor 1 of 2 personen en dan onder bepaalde eischen van verband; onderwerpen liggen overigens klaar.

Prof. Wiersma vraagt of de Heer Bakker die onderwerpen zou willen toezenden. Spr. zegt nu eenmaal eerst reclame te moeten maken en – al is de T.H. een tijdlang gesloten geweest – er komen toch nog wel ca. 5 – 6 weken voor practisch werken dit jaar vrij.

De Heer **Bakker** zal deze aangelegenheid zeer zeker nader onder onder de oogen zien en dan Prof. Wiersma inlichten. Spr. merkt nog op, dat hij gelooft, dat diezelfde bereidheid ook bij de Staatsmijnen bestaat.

De Heer **Tusenius** kan niet nalaten er op te wijzen, dat nu reeds het nut van deze Groep is gebleken, al bestaat ze nog niet eens officieel. Er is altijd groote belangstelling voor die Industrie geweest, doch het juiste contact heeft nog ontbroken.

Nadat overeengekomen werd de Algemeene Vergadering nu zoo spoedig mogelijk te doen plaats hebben en wel – zoo mogelijk – op Vrijdag 6 Juni 1941, om elf uur te 's-Gravenhage, werd – niets meer aan de orde zijnde – deze Vergadering te ca. 12.15 uur onder dankzegging voor de belangstelling, gesloten.

Voor Groep I.

De fgd. Secretaris:
D.C. GEEST.

GROEP IV.

In den namiddag van denzelfden dag, vond de Vergadering van Groep IV plaats en wel te 13.30 uur.

Aanwezig zijn:

K.H. Tussenius Ir. H.W. van der Lee, Ir. D.C. Geest, Dr. H. Jerne, Th. C. Jerne, T. van Hiele l.i., Dr. Ir. R. Verschuur Ir. G. Ferguson.

De Heer **Tussenius**, die weder het Voorzitterschap waarneemt, zegt, dat hij thans niet in herhalingen behoeft te treden, daar alle aanwezige H.H. ook bij de vorige Vergaderingen zijn geweest en dus zijn standpunt bekend is. Spr. stelt dus voor, thans over te gaan tot de verkiezing van een Voorzitter en vermeldt nog, dat bij een telephonisch onderhoud door Mr. H.J. Onnes is medegedeeld, dat deze bereid is zich candidaat te stellen. Verder is candidaat de Hr. Dr. Verschuur. Er zal dus stemming tusschen deze beide H.H. plaats hebben.

De uitslag is, dat alle stemmen, op één na (blanco) op den Heer Verschuur worden uitgebracht en deze dus met algemeene meerderheid is gekozen.

Dr. Verschuur zegt, deze benoeming gaarne aan te nemen.

De Heer **Tussenius** deelt nog het een en ander mede over het verloop der Vergadering, in den vóórmiddag gehouden en de voorgestelde gang van zaken bij de a.s. Algemeene Vergadering.

De Heer van **Hiele** meent, dat de gedachte Bestuurswisseling consequent doorgevoerd moet worden, En hoe gaat het, indien een Bestuurslid aftreedt, die tevens Voorzitter van een Groep is?

De Heer **Tussenius** meent, dat dan de Groep vanzelf een anderen Voorzitter moet kiezen. Er kan tenslotte een normale zittingsperiode vastgesteld en een rooster van aftreden opgemaakt worden, zóó, dat elk jaar of elke twee jaar één der Bestuursleden uittreedt.

Nadat nog enkele beschouwingen over en weer gehouden werden, wordt de Vergadering – niets meer aan de orde zijnde – gesloten.

's-Gravenhage, 26 Mei 1941.

Voor Groep IV.

De fgd. Secretaris:

D.C. GEEST.